БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 253 (3446) | 1955 декабрь 22, четверг | Өртээ 20 коп

ОБЛАСТЫҢ КОМСОМОЛ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Областың комсомол конференциязы даарта болунуң ажылын эгелээр. Областың комсомолчулары болунуң конференциязынга чаа-чаа чединиишкиннерлиг ужурашкан.

Үлетпүр бүдүрүлгелериниң, транспорттуң, тудуг черлериниң комсомол организациялары бүдүрүлге планнарын күүседиринче, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринче аныяктарның күжениишкиннерин угландырып турар. Колхозтарның, МТС-терниң, совхозтарның комсомол организациялары көдээ ажыл-агыйның улам ыңай хөгжүдериниң талазы-биле партияның болгаш чазактың шиитпирлерин күүседир дээш демиселге киржип турар. Өөреникчи аныяктар билиглерни кызымаккай шиңгээдип ап турарлар. Областың аныяк интеллигенциязы өскен.

Ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң херээнге эң идепкейлиг киржип келген мурнакчылар комсомолчуларның аразында хөй. Харылзааның транспорт конторазының чолаачызы Савватей Медведев машиналыг капитал септелгези чокка 97 муң ажыг километр черни эрттип, дыка хөй кывар чүүлдү камнап ап, ам 1957 чылдың саны-биле ажылдап турар. «Тыва тудуг» трестизинде токарь Любовь Адаева ай санында ийи норманы күүседип келген. 1956 чылдың бирги кварталының бүдүрүлге онаалдазын партияның XX съездизинге чедир күүседирин ол хүлээнген.

Чаа-Хөл МТС-тиң Ленин аттыг колхозка ажылдап берип келген комсомолчуларның трактор бригадазы сезонда трактор ажылдарының планын 150 хуу күүсеткен болгаш тараа культураларының бедик дүжүдүн өстүрүп алган. Улуг-Хем районнуң «Күш-ажылдың хостуу» колхозунуң саанчызы комсомолчу Тюлюш Валяның ады областа сурагжаан. Шак ындыг өске-даа мурнакчы комсомолчуларның болгаш аныяктарның аттарын дыка хөйү-биле адап болур.

Чоокта чаа комсомол организацияларының отчёт-соңгулдалыг хуралдары болгаш районнарның, Кызыл хоорайның комсомол конференциялары болуп эрткилээн. Комсомолчулар ол хуралдарга болгаш конференцияларга комсомол амыдыралының үндезин айтырыгларын шиитпирлеп, аныяк инициативаны илередип, организацияларның удуртулгазынче мергежилдиг, талантылыг болгаш практиктиг ажылдарга хыналтынган комсомолчуларны дилими-биле депшиткеннер. Төлээлер боттарының организацияларының ажылы улам эки болурун күзеп, областың комсомол организациязының удуртукчуларын соңгууру-биле чаа сорулгаларны тодаргай чугаалажып алыры-биле комсомолдуң область конференциязында келгеннер.

Отчёттуг үе болза, областың комсомол организациязының хүрээлениниң улам ыңай быжыгыышкынының болгаш өзүлдезиниң үези болган. ВЛКСМ кежигүннериниң идепкейи көдүрүлген, комсомол организацияларының аныяктарга салдары күштелген.

Ынчалза-даа областа хөй-хөй комсомол организацияларының ажылының деңнели партияның салып турар сорулгаларындан, аныяктарның өзүп турар негелделеринден ам-даа хожудап каап турар дээрзин көрбейн баары алдагдал болур ийик. Комсомол организацияларының чамдык удуртукчулары практиктиг сорулгаларны шиитпирлээринче аныяктарны организастаарының орнунга, нииити чугаалар кылып, бүдүрүлгелерде, колхозтарда, МТС-терде, совхозтарда ажыл-херектиң байдалы дээш харысаалгазын бодавайн, аныяктарның талазындан күш-ажылдың чурумун үреп, бүдүрүлге нормаларын болгаш онаалгаларын күүсетпейн турарының фактыларын эскербейн турарлар.

ВЛКСМ хоорkому социалистиг чарышты эренгей удуртуп, мурнакчыларның дуржулгазын нептеретпейн турар дугайында комсомолчуларның чөптүг шүгүмчүлелдери хөй удаа дыңналып турган. Ынчалза-даа ол негелделерни комсомол хоорkому ам-даа дыка кошкак боттандырып турар.

Комсомолдуң кол сорулгазы — аныяктарның коммунистиг кижизидилгезин экижидери болур. Ынчалза-даа аныяктар ортузунда идеология ажылының улуг четпестери бар. Комсомол организацияларында идеология ажылы бүдүрүлге черлериниң, колхозтарның, совхозтарның болгаш МТС-терниң бүдүрүлге амыдыралындан хооруп чорупу, а чамдык черлерге лекторларның, агитаторларның үнү ай-айы-биле дыңналбайн турар. Бо дугайында Каа-Хем, Бай-Тайга районнарның комсомол конференцияларынга чөптүг шүгүмчүлелдер болгулаан.

Коммунизм тургузуушкунунуң практиктиг сорулгалары пропаганда ажылын амыдырал-биле холбаштырарын негеп турар. Комсомол ажылдакчылары аныяктарның канчаар ажылдап, чурттап турарын билир ужурлуг. Олар активти эки сургаар, оларның ажылынга практиктиг дузаламчыны көргүзер хүлээлгелиг. Ындыг турбуже чамдык комсомол ажылдакчыларының ажылының практиказында ындыг шынарлар көзүлбейн турар. Аскы-биле директивалар чугаалаарынга, эренгей айтыышкыннар үндүреринге кызыгаарлатынар, а херек кырында ажылга дузалашпас чорук ВЛКСМ обкомунуң секретарьларының ажылының практиказында үргүлчүлевишаан. Ылаңгыя обкомнуң секретарьлары боттарының чуртап турары Кызыл хоорайның үлетпүр бүдүрүлгелериниң комсомол организацияларынга барбайн турарлар.

ВЛКСМ-ниң Бии-Хем райкому бүдүн отчёттуг чыл дургузунда комсомол организацияларының секретарьларының семинарларын безин чыылдырбаан. Туран хоорайда албан болгаш бүдүрүлге черлериниң комсомол организацияларын багай удуртуп келген. Сөөлгү үеде Туран районнуң үлетпүр комбинадының комсомол организациязы шуут дүшкен. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң соонда ол организацияны быжыглаар талазы-биле кандыг-даа ажыл чорутпаан. Райкүүском коллективинде комсомол организациязының секретары турган эш Валуева отчёт-соңгулдалыг хуралга «кылдынган ажыл чок, чугаалаар чүве тыпас мен» деп чугаалаан. Комсомол ажылының шак ындыг четпестерин моон соңгаар узуткаарының хемчеглерин областың комсомол конференциязы айтыр ужурлуг.

Конференция школаларның комсомол, пионер организацияларының ажылынга удуртулга дугайында кичээнгейлиг чугаалажыр ужурлуг. Областың хөй-хөй школаларында өөредилгениң кудук шынарлыы, сагылга-чурумнуң кошказа чажыт эвес. Ол болза, ВЛКСМ-ниң область, районнар болгаш хоорай организациялары школаларга, өөредилге черлеринге ховар барып, пионер болгаш комсомол организацияларының амыдыралы-биле таныщпайн, улус өөредилгезиниң ажылдакчыларынга чогуур дузаламчыны көргүспейн турарының түңнели болур.

Конференция — областың комсомол организациязының дээди органы. Комсомолдуң иштики демократиязынга, принциптиг шүгүмчүлелге болгаш бот-шүгүмчүлелге үндезилээш, ВЛКСМ обкому канчаар ажылдап келгенинин дугайында түңнелди конференция үндүрер. Төлээлер конференцияның ажылынга идепкейлиг киржир дээрзи чигзиниг чок.

Финляндия Республиканың президентизи Ю. К. Паасикивиниң ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошиловка чоруткан чагаазы

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы
Мындаагылар
Дээрги К. Е. Ворошиловка

МОСКВА.

Дээрги дарга, мээң 85 харлыг болганымның хүнүнге силерниң чүректиң ханызындан чедирген байырыңарга болгаш күзээниңерге ханызы-биле хайныккаш, меңээ көргүскен улуг кичээнгейниң ужун ак-сеткилдиг өөрүп четтиришкинимни хүлээп алырыңарны дээрги Силерден, силерниң нүүрүңер-биле ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумундан диледим.

Ооң-биле кады ракка удур демиселге херекселдери-биле мээң ат фондумга хайырлаан үнелиг белек дээш мээң ханызы-биле өөрүп четтиргенимни силерни таварты ССРЭ-ниң чазаанга дамчыдарын дээрги дарга Силерден диледим. Силерниң чуртуңар бодунуң ол белээ-биле бистиң улузувустуң кадыын камгалаар херекке улуг салыышкынны киирген дээрзинге чигзинмейн тур мен.

Бистиң чурттарывыстың найыралы болза, бистиң улустарывыстың аас-кежиктиг келир үезиниң идегелдиг магадылалы болур дээрзинге ханызы-биле бүзүрээш, Финляндия биле Совет Эвилелиниң аразында найыралдыг харылзааларны үзүктел чокка быжыглаар болгаш хөгжүдер дугайында силерниң быжыг бүзүрелиңерге каттыжып тур мен, дээрги дарга.

Силерни хүндүлээн эң-не бедик хүндүткелимни бүзүрелиңерге хүлээп алырыңарны силерден диледим, дээрги дарга.

Ю. К. ПААСИКИВИ.

Хельсинки, 1955 чылдың декабрь 2-де.

Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущевтуң Кабулга хүлээп алыышкыны

КАБУЛ, декабрь 18. (**СЭТА-ның тускай корр.**). Бөгүн кежээ эштер Н. А. Булганин биле Н. С. Хрущев Кабулда боттарының турар черинге хүлээп алыышкын тургускаңнар. Хүлээп алыышкынга Премьер-Министр Мухаммед Дауд баштадыр афган чазактың кежигүннери, сураглыг афган ажылдакчылар, даштыкы күрүнелерниң Кабулда элчин болгаш төлээ черлериниң баштыңнары олурушканнар.

Хүлээп алыышкынның үезинде Н. А. Булганин чүве чугаалаан.

Н. А. Булганинның чугаазы

Мындаагылар, дээрги Премьер-Министр!
Мындаагылар!
Дээргилер!

Силерниң хүндүлээчел найысылалыңарга бистиң чорупп турарывыс сөөлзүреп тур. Кабулга бистиң чорупп турганывыс ол хөй эвес хүннерниң иштинде, биске тывыскан аргаларның ачызында силерниң найысылалыңарның амыдыралының чамдык талалары-биле таныштывыс, Мындаагылар Мухаммед Захир-шах хаанның хүлээп алыышкынынга барып, Мындаагылар Премьер-Министр Мухаммед Дауд биле база албаның шугумунда ооң эштери-биле чугаалаштывыс.

Бис силер-биле кады улуг болгаш дузалыг ажылды кылдывыс. Найыралдыг болгаш чүректиң ханызындан байдалга эрткен бистиң чугаалажыышкыннарывыска, бистерниң чурттарывыстың аразында кады ажылдажылганы болгаш харылзааларны улам ыңай хөгжүдериниң аргаларын болгаш оруктарын чугаалажып, улустар аразының амыдыралының эң чугула айтырыгларының талазы-биле үзел-бодалдарывысты солуштувус.

Бистерниң санал-оналдарывыстың найыралдыг солчулгазының түңнели бистиң бөгүн ат салганывыс, кады кылган совет-афган медеглел болган.

Улустар аразының байдалын үнелеп көөрүнүң-даа, улустар аразының шиитпирлетинмээн айтырыгларын таарыштырар оруктарының-даа талазы-биле Афганистанның Хааныг Чазаа-биле Совет Чазактың дыка хөй дөмейлешкек үзел-бодалдарының бар болуп турарын ханыышкын-биле демдеглеп болур бис. (**Үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны**).

Тайбың кожа-хелбээ турарының беш принциптериниң талазында турарывыстың дугайын медегледивис, ол принциптер бистерниң ийи чурттарывыстың аразында харылзааларның бузулбас үндезини болур ужурлуг. Беш принциптерни тайбыңны болгаш улустар аразынга билчир чорукту хандырарының быжыг үндезини болур деп көргеш, оларга улам-на хөй-хөй чурттар каттыжып кирип турар.

Тайбыңга ынакшылдыг сеткил-сагышты удуртулга болдуруп база бистиң ийи чурттарывыстың аразында чаагай кожа-хелбээ харылзааларны быжыглаарының болгаш хөгжүдериниң эрге-ажыктарын барымдалааш, бөгүн бис нейтралитет болгаш бот-болунга халдашпас дугайында совет-афган керээниң хуусаазын узадыр дугайында протоколга база ат салдывыс.

Ол дээрге кайгамчыктыг документ болур, аңаа үндезилээш бистиң күрүнелеривистиң аразында кожа-хелбээ чаагай харылзаалары 25 чылда туруп келген.

Совет Эвилели өске күрүнелер-биле болунуң экономиктиг харылзааларын кезээде деңэргениң болгаш кайы-кайызынга ажыктыг болурун барымдаалап тургузуп келген. Экономиктиг кады ажылдажылганы чорударда бис болза, ол кады ажылдажылга ак-сеткилдиг болгаш кандыг-бир политиктиг негелделерни болгаш хүлээндириглерни сүрбес болур ужурлуг деп чүвени кезээде барымдаалап турар бис.

Аңаа холбаштыр ССРЭ биле Афганистанның аразында экономиктиг харылзааларга хамаарыштыр бөгүн хүлээп алдынган кады кылган совет-афган дыңнадыг онза кичээнгейни хаара тудуп турар. Ол дыңнадыг болза бистерниң кайы-кайывыска ажыктыг экономиктиг харылзааларны хөгжүдеринге улуг ужур-дузалыг болур. Ол харылзаалар бүгү хемчег-биле хөгжүзүн дээш Совет Чазак бүгү-ле эргежок чугула чүүлдерни моон соңгаар-даа ап чорудар.

Афганистанга бистиң бараалгап келгенивистиң кол-кол түңнелдери мындыг-дыр. Ынчалза-даа эң-не чугула түңнел болза, бистиң чугаалажыышкыннарывыска доктаатынганы ышкаш бистерниң бот-бодувусту чоок билишкенивис, кайы-кайывысты бүрүн билчир чоруувус, үзел-бодалдарывыстың чаңгыс эп-сеткилдиг болганы, дыка хөй айтырыглар талазы-биле бисте кады ажылдажылганың тодаргай программазының бар болганы болур. Бистерниң чаагай кожа-хелбээ турар харылзааларывысты хөгжүдеринге болгаш Совет Эвилели-биле Афганистанның улустарының аразында найыралга ол бүгү чаа идиги берип турар.

Улустар аразынга тайбың кожа-хелбээ турарының, найыралдың болгаш кады ажылдажылганың удурланыкчыларының политиказының барымдаа чогун совет-афган харылзааларның чединишкиниг хөгжүлдези көргүзүп турар.

Янзы-бүрү политиктиг системаларлыг күрүнелерниң аразынга найырал болгаш кады ажылдажылга чүгле болдунар аргалыг эвес, харын олар эргежок чугула болгаш чединишкиниг хөгжүп болур дээрзиниң дугайын бөгүн Кабулга ат салдынган документилер херечилеп турар. (**Адыш часкаашкыны**).

Черле күрүнелер аразында болгаш ылаңгыя бистерниң ийи чурттарывыстың аразында найыралдыг харылзааларга күрүнелер удуртукчуларының шуут харылзаалары хөй чүүлдер талазы-биле идиг берип турар. Афганистанга бистиң бараалгап келген чоруувус Совет Эвилели биле Афганистанның аразында найыралды болгаш кады ажылдажылганы хөгжүдериниң талазы-биле чаа элээн улуг базымны кылырынга дузалаан.

Афганистанның Премьер-Министри Мындаагылар Мухаммед Даудту аңаа таарымчалыг үеде Совет Эвилелинге морлап баарын Совет Чазактың мурнундан чаладывыс. Дээрги Премьер-Министр ол чалалганы хүлээп алгаш, 1956 чылда Совет Эвилелинге морлап баарын чөпшээрээнин илереткен.

Ол морлаашкын болгаш бистерниң моон ыңайгы харылзааларывыс болза, бистиң чурттарывыстың аразында найыралды болгаш кады ажылдажылганы быжыглаарынга база хөгжүдеринге бараан болур. (**Диңмиттиг адыш часкаашкыны**).

Даарта силерниң хүндүлээчел чуртуңардан чоруур бис. Совет Эвилелиниң улустары-биле болгаш чазаа-биле дөмей Афганистанның улузу болгаш чазаа бистерниң чаагай кожа-хелбээ харылзааларывысты, бистиң найыралывысты болгаш кады ажылдажылгавысты бүгү хемчег-биле быжыглаар болгаш хөгжүдер дээрзинге ханы бүзүрелди бодувуска алгаш чоруур бис. (**Адыш часкаашкыны**).

Совет-афган найыралдың болгаш кады ажылдажылганың чечектелиишкини дээш, улустар аразының тайбыны болгаш кады ажылдажылгазы дээш! (**Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны**).

* * *

Премьер-Министр Мухаммед Даудтуң харыы сөзүнге чугаалааны болза:

Бистиң чуртувуска бистиң эргим өңнүктеривистиң чорупп турганының үези биске аас-кежиктиң хүннери болуп турган. Даарта олар Афганистандан чанып чоруурлар, ынчангаш оларның орук-суур аас-кежиктиг болгаш менди-чаагай чедерин күзеп тур бис. Бистиң чуртувуска оларның морлап келгени болгаш бистерниң маңаа кылган чугаалажыышкыннарывыс болза, совет-афган харылзааларны улам ыңай хөгжүдеринге эки үндезин болур.

Хүлээп алыышкынга олурушканнар Премьер-Министрниң сөстерин диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле деткээннер.

Хүлээп алыышкын чылыг, найыралдыг байдалга эрткен.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң Афганистандан үнүпкени

КАБУЛ, декабрь 19. (**СЭТА-ның тускай корр.**). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущев бөгүн эртен Кабулдан Төрээн чуртунче ужуп үнүпкен.

Кабулдуң аэродромунга совет удуртукчуларны Премьер-Министр Мухаммед Дауд баштадыр Афганистанның чазааның кежигүннери, улус чөвүлелиниң болгаш сенаттың төлээлекчилери, Кабулдуң хоорай эргелелиниң даргазы, даштыкы элчин болгаш төлээ черлериниң баштыңнары, ССРЭ-ниң Афганистанда элчин чериниң Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини М. В. Дегтярь баштаан составы, Кабулда совет колонияның кежигүннери үдээннер.

Эштер Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев база Премьер-Министр Мухаммед Дауд олар аэродромда тургускан микрофонга медегелдер кылганнар.

Н. А. Булганинның медеглели

Мындаагылар, дээрги Премьер-Министр!
Дээргилер!

Силерниң найыралдыг хүндүлээчел чуртуңардан үнүп тура, биске көргүскен эвилең болгаш өөрүнчүг хүлээп алыышкын дээш Афганистанның Хааныг Чазаанга, Мындаагылар Силерниң бодуңарга база силерниң улузуңарга сеткиливистиң алызындан өөрүп четтиргенивисти илеретивис.

Бистерниң шуут харылзаавыс болгаш кайы-кайывысты чүректиң ханызындан билчир чоруктуң байдалын силерниң-биле бистиң кылган ужуражыышкыннарывыс эки түңнелдерни берген.

Дүүн бистиң ат салганывыс чугула документилер совет-афган харылзааларның хөгжүлдезинге чаа үе-чада болуп турарлар. Ол документилер бистиң чурттарывыстың аразында хөгжүп турар найыралдыг харылзааларның болгаш бистиң чурттарывыстың чаагай чоруунга база чечектелиишкининге, бистиң улустарывыстың чаагай чоруунга улам ыңайгы бүгү талалыг кады ажылдажылгаже бистиң ийи таланың чүткүлдериниң херечизи болур.

Маңаа доктаатынган шуут харылзаа Мындаагылар силерниң Москвага морлап чеде бергениңерниң үезинде үре-түңнелдии-биле уламчылаан турар дээрзинге ханы бүзүрелди илередип тур бис.

Бистиң найыралывыс база кады ажылдажылгавыс моон соңгаар-даа чединишкиниг хөгжүүр болгаш быжыгар дээр дугайында ханы бүзүрелди бодувуска алгаш чорупп тур бис.

Совет Эвилели биле Афганистанның аразында найырал болгаш кады ажылдажылга делгерезин!

Байырлыг менди-чаагай!

Н. С. Хрущевтуң медеглели

Эргим өңнүктер, силерниң чуртуңарга бистиң кыска үелиг, ынчалзажок улуг үре-түңнелдиг аян-чоруувус доозулду. Бистиң чурттарывыстың найыралы болгаш ажыл-ишчи кады ажылдажылгазы улам-на быжыккан деп улуг бүзүрелдиг сеткил-биле бистиң-биле найыралдыг Афганистанның найысылалы Кабулдан ужуп үнүп тур бис. Дүүн ат салдынган кады кылган совет-афган медеглелден, нейтралитет болгаш кайы-кайызынга халдашпас дугайында керээниң хуусаазын узадыр дугайында протоколдан а ол ышкаш «ССРЭ-ниң болгаш Афганистанның аразында экономиктиг харылзааларга хамаарыштыр» кады кылган совет-афган дыңнадыгдан ол чорук илеретинген. Афганистанның удуртур албан кижилери-биле болгаш улузу-биле бистиң кылганывыс найыралдыг чугаалажыышкыннарга болгаш ужуражыышкыннарга ол чорук база илеретинген.

Бистиң чурттарывыстың аразында найыралдыг харылзаалар өзер болгаш быжыгар деп быжыг бүзүрел-биле Афганистандан үнүп чорупп тур бис. ССРЭ биле Афганистанның аразында ам 36 чыл ажыг үе иштинде туруп келген чаагай кожа-хелбээ турар харылзаалар бистиң чурттарывыстың улустарынга чүгле дузалыг чүүлдү берген деп чүвеге бистиң ол бүзүреливис үндезилетинип турар. Бистиң чурттарывыстың аразында найырал улустар аразының эң-не нарын байдалдарынга хыналтынган болгаш кандыг-даа чайгылыышкыннарга болгаш чигзиниглерге ол кажан-даа таваржып көрбээн.

Чылыг болгаш чүректиң ханызындан хүлээп алыышкыннар дээш, бисти, бистиң чуртувусту, совет улусту силерниң чаагай ёзу-биле көрүп турарыңар дээш Мындаагылар дээрги Премьер-Министр Мухаммед Дауд силерге, Афганистанның бүгү удуртур ажылдакчыларынга, силерниң хүндүлээчел чуртуңарның бүгү улузунга өөрүп четтиргенивисти база катап илередирин чөпшээреп көрүңер.

Байырлыг менди-чаагай, эргим өңнүктер.

Мухаммед Даудтуң медеглели

ССРЭ биле Афганистанның аразында кайы-кайызын хүндүткежир принципке үндезилетинген хоочун найырал бистиң чуртувуска совет удуртукчуларның морлап келгениниң түңнелинде улам-на быжыккан. Мындаагылар силерлерниң маңаа морлап чораанының соонда бистиң найыралывыс улам-на хөгжүүр болгаш быжыгар дээрзинге идегеп тур мен.

Бистерниң эргим аалчыларывыстың орук-суур эки чеде бээрин күзедим.

* * *

Шериг оркестри ССРЭ-ниң болгаш Афганистанның күрүне гимнилерин күүсеткен. Эштер Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущев Афганистанның Премьер-Министринге үдеп алгаш хүндүлел таңныылдың мурну-биле эрткен.

Афганистанның Хаанынга ССРЭ-ниң Чазааның белек кылдыр бергени совет самолёт совет удуртукчуларны үдеп турган үеде Кабулдуң аэродромунга турган.

Эштер Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущев афган удуртукчулар-биле байырлашкаш, чыылганнар изин-биле байырлап турда, оларны манап турган самолёттуң чадазынче үнүпкеннер, элээн каш минута болганда ол самолет хүннүң херелинге чайыннанмышаан, ак-көк дээрже көдүрлүп үнгеш, харлыг-харлыг дагларның баштарын таварты Совет Эвилелиниң талазынче углап чорупкан.

Мындаагылар дээрги Мухаммед Захир-Шах Хаанга

Силерниң чуртуңарның кызыгаарын эртип бар чораашт, силерниң бодуңарның база Афганистанның Чазааның болгаш улузунуң биске көргүскен эвилең чылыг хүлээп алыышкыныңар дээш бистиң чүректиң ханызындан өөрүп четтиргенивисти база катап илеретивис. Дээрги силерниң чаагай кадыыңарны, бистиң чуртувустуң чаагай кожазы, найыралдыг Афганистанның чечектелирин күзедивис.

Н. А. БУЛГАНИН.
Н. С. ХРУЩЕВ.

1955 чылдың декабрь 19.

Мындаагылар Дээрги Премьер-Министр Мухаммед Даудка

Силерниң чуртуңарның кызыгаарын эртип бар чораашт, Афганистанга чорупп турувуста биске көргүскен эвилең, ак-сеткилдиг хүлээп алыышкын дээш чүректиң ханызындан өөрүп четтиргенивисти хүндүлүг дээрги Премьер-Министр Мухаммед Дауд силерниң бодуңарга, Афганистанның чазаанга болгаш улузунга база катап дамчытывыс.

Силерниң хамаарышпас болгаш бүрүн эргелиг күрүнеңер үргүлчү-ле быжыгып, чечектелип турзун, бистиң чурттарывыстың улустарының чаагай чоруунга, бүгү-нииити тайбыңның эрге-ажыктарынга Совет Эвилели-биле Афганистанның аразында найырал өзүп, калбарзын дээрзи Совет Чазактың кезээде сеткилиниң алызындан күзели болуп келген болгаш болуп-даа турар.

Дээрги Премьер-Министр Силерниң, албан шугумунда силерниң эштериңерниң чаагай кадыын күзедивис.

Н. БУЛГАНИН
Н. ХРУЩЕВ.

1955 чылдың декабрь 19.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң Ташкентиде келгени

ТАШКЕНТ, декабрь 19-та (СЭТА). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинның болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевтуң Индияга, Бирмага болгаш Афганистанга чораашт, Совет Эвилелинге ээп чанып келгенин Узбекистанның найысылалы декабрь 19-та байырлалдыг-биле уткаан.

Эртенден эгелээш-ле хоорай байырлалдыг шинчи кире берген турган. Коммунистиг партияга болгаш Совет чазакка алдар болдурган, бурунгаар депшилгелиг бүгү кижи төрелгетенниң хүлээп көрүүшкүнүн чаалап алган база бодунуң көскү илерээшкинин Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң даштыкы Чөөн чүктүң чурттарынга чораан үезинде тыпкан Совет күрүнениң ленинчи даштыкы мерген политиказынга алдар болдурган кыйгырыгларны бижээн кызыл пөстер хүн чырыткан кудумчуларны болгаш шөлдерни кежир астынган. Кабулдан үнген самолет удавас кээр дугайында дыңнадыг хоорайга тарай бээри билек-ле, Ташкентиниң муң-муң чурттакчылары партияның болгаш чазактың баштыңчыларынга байыр чедирер дээш төп магистральдарже үнгүлеп келген.

Республиканың найысылалының болгаш Ташкент областың ажылчы чоннарының муң хире төлээлекчилери аэродромга чыылган. Н. А. Булганинны болгаш Н. С. Хрущевту уткууру-биле Узбекистанның КП ТК-ның бирги секретары А. И. Ниязов, Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Мухитдинов, Узбек ССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Ш. Р. Рашидов, Казахстанның КП ТК-ның бирги секретары Л. И. Брежнев, Таджикистанның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Т. Ульджабаев, Туркменияның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Б. Овезов, Узбекистанның КП ТК-ның секретарьлары Р. Е. Мельников, С. К. Камалов болгаш М. А. Абдуразаков, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң болгаш Узбек ССР-ниң Дээди Совединиң депутаттары, министрлер, партияның область комитеттериниң секретарьлары, Узбек ССР-ниң облкүүскомнарының даргалары, бүдүрүлгелерниң болгаш хөй-нииити организацияларының удуртукчулары, бүдүрүлгениң мурнакчылары, Ортаакы Азия республикаларының болгаш Казахстанның көдээ ажыл-агыйының сураглыг кижилери, эртемниң, уран-чүүлдүң болгаш литератураның ажылдакчылары, парлалганың төлээлекчилери аңаа чедип келген.

... Тус черниң шагы-биле 14 шак 10 минута. Афганистандан эртен ужуп үнген кызыл сылдыстыг агаар корабли аэродромнуң шөлүнге чоорту кээп хонупкан. Чыылганнарга чылыы-биле уткуттурган Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущев база оларны үдеп чоруур кижилер самолеттан үнүп келген. Пионерлер оларга бөлүк-бөлүк чечектер тудускан. Н. А. Булганин болгаш Н. С. Хрущев уткуп келгеннер-биле мендилешкен, а ооң соонда ажык машиналарга олуруп алгаш хоорайже чорупканнар.

Н. А. Булганинны болгаш Н. С. Хрущевту Ташкентиниң 500 муң хире ажылчы чоннары уткаан.

1955 чылдың декабрь 16-да Кабулга болган дүштеки шайлалгага

Афганистанның Премьер-Министри Мухаммед Даудтуң чугаазы

Мындаагылар Маршал Булганин, Дээрги Хрущев! Дээргилер!

Мындаагылар силерниң, Дээрги Хрущевтуң болгаш силерниң хүндүлүг эштериңерниң чедип келгенинге Афганистанның улузунуң болгаш чазааның өмүнээзинден чүректиң ханы байырын чедирип тур мен. Афганистанга келир чалалганы хүлээп алганының дугайында Афганистанның улузунуң болгаш ооң чазааның хүлээп көргенин база ак-сеткилдиг өөрүп четиргенин бо аас-кежиктиг үеде илередиринге өөрүп тур мен.

Бо хүн болза, Афганистан-биле улуг чурт Совет Эвилелиниң найыралдыг харылзааларының кайгамчыктыг хүннериниң бирээзи болуп турар, мооң дугайында тураскаал ийи чурттарның аразында найыралдыг харылзааларның төөгүзүнге артар.

Афганистанның чаалап алган хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун бир дугаарында байырлаан чурт болза, Совет Социалистиг Республикаларның Эвилели болганын Афганистан утпаан болгаш кажан-даа утпас, октябрь революциязының соонда Совет Эвилели-биле дипломаттыг харылзааларны бир дугаарында тургускан болгаш улустар аразының найыралының үндезинин салган чурт болза Афганистан болган.

Ол үеден бээр болгаш бо хүнге чедир бо ийи хостуг чурттарның аразында харылзаалар кайы-кайызынга бүзүрежиринге, кожа-хелбээ турарынга, ак-сеткилдиг найыралга, чаагай күзелге болгаш тайбыңга ынак болурунга үндезилетинип турар. Шаг-үе болгаш улустар аразының янзы-бүрү болуушкуннары оларны канчап-даа чайгылдырып шыдаваан.

Нинтилел амыдыралының үндезини янзы-бүрү байдалдыг тургустунган бо ийи чурттарның аразында найырал болза, оларның аразында найыралдыг харылзаалар туруп турда янзы-бүрү эргелел системалыг чурттарның кожа-хелбээ туруп болуруунуң тодаргай чижээ болур. Оларның аразында кады ажылдажылга ийи чурттарның дешпилгезинге болгаш чаагай чоруунга идиг берип турар.

Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң бо 38 чыл иштинде чедип алган чедиишкиннерин Афганистанның хосталгага ынакшылдыг улузу кажан-даа магадап турган. Бүгү делегейге тайбыңны хандырарының херээнге силерниң чуртуңарның чорудуп турар бүгү оралдажыышкыннары болгаш дээрги Булганин силерниң база силерниң хүндүлүг эштериңерниң, эң ылаңгыя Дээрги Хрущев силерниң кады чорууп турганыңарның үезинде улустар аразынга удур-дедир билчирин хандырарынга салып турар күженишкиннер бо үеде демдеглетинген турар ужурлуг.

Бистиң хүндүлүг аалчыларывыс делгем Индияга элээн үр чорааныңың соонда бистиң эрте-бурунгу дaглыг найысылалывыста чедип келген. Ам кышкы соок хат хадып турары хараадачыг бо үеде чурт бойдустуң кайгамчыктыг эки чүүлдеринден казытынган. Ындыг болза-даа, Афганистанның улузунуң чылыг ынакшылы болгаш ажык кужактаашкыны кышкы соокту, агаар-бойдустуң кадыг-дошкунун чымчадыр. Хосталгага ынакшылдыг улузу бодунуң хосталгазын эң-не үнелиг эртине болгаш байлак деп санап турар. Азияның төвүнде туруп турар бо чуртта боттарының ажыт-чажыт чок өөнүктериниң бажыңнарынга бистиң аалчыларывыс боттарын шөлээн кылдыр сактыр.

Афганистанның улузу бодунуң хосталгазындан болгаш чаагай амыдыралындан өске кандыг-даа орулга салбайн турар, бүгү делегейге тайбынче улуг күзелдиг, делегейниң ыржым чоруун бодунуң төрээн чуртунуң хосталгазының магадылалы кылдыр санап турар. Ону барымдалааш, Афганистан үр чылдарның дургузунда нейтралитеттиң политиказын чорудуп турган, найыралдыг болгаш кожа бүгү чурттарга найыралдың холун сунарынга болгаш бодунуң чуртунуң чаагай чоруунуң база чечектелиишкининиң эрге-ажыктарынга оларның-биле кады ажылдаарынга кезээде белен.

Ооң политиказы чүгле ооң бодунуң эрге-ажыктарынга бараан болуп турар эвес, харын бүгү делегейге тайбыңның эрге-ажыктарынга болгаш ооң кожаларының база өөнүктериниң аас-кежиинге база-ла бараан болуп турар дээрзинге Афганистан бүзүрелдиг. Мооң-биле холбаштыр ооң политиказын тайбыңга ынакшылдыг чурт бүрүзү чүүлдүг деп санаар дээрзинге идегел бар болуп турар.

Афганистан бүгү таварылгаларда болгаш улустар аразының бүгү конференцияларынга бодунуң талазындан бүгү делегейниң улустарының акы-дуңмалышкы чоруун болгаш хосталгазының идеязын, кандыг-даа нацияның бот-догуннаар эргезин камгалап турган. Чурттарның деӊ эргезин болгаш хамаарышпас чоруун хүндүлээри бүгү делегейге тайбыңны хандырарының карачаңгыс чепсээ болур дээрзин Афганистан чүгле сөс кырынга эвес, харын херек кырында санап турар.

Мындаагылар Дээрги Булганин, Дээрги Хрущев, хүндүлүг дээргилер!

Афганистан биле Совет Эвилелиниң аразында экономиктиг болгаш садыг харылзааларын калбартыр орулга-биле сөөлгү чылдарда ап чоруткан ол хемчеглерге Афганистанның чазааның, улузунуң өөрүшкүзүн болгаш сеткил ханганын илередиринге бо таарымчалыг байдалды ажыглап тур мен.

Экономиктиг бо кады ажылдажылганың түңнелинде ону моон соңгаар хөгжүдеринге үндезиннер салдынган турарынга идегеп тур мен, бо чорук ийи чурттарның аразында найыралдыг болгаш чүректиң ханы харылзааларын быжыдарынга бараан болур.

Материалдыг болгаш культурлуг хөгжүлдеден, база ол ышкаш чурттуң бойдус байлаан ажыглаарындан, бодунуң улузунуң чаагай амыдыралының көдүрлүүшкүнүнден аңгыда өске орулга Афганистанның чазаанда чок болуп турар. Бо талазы-биле Афганистан бир эвес бо дузаламчы политиктиг хүлээлгелер-биле холбашпаан болур болза найыралдыг болгаш сайзырангай чурттарның дузаламчызын улуу-биле хүлээп ап турар болгаш хүлээп алыр апаар.

Мындаагылар Дээрги Булганин, Дээрги Хрущев, хүндүлүг өөнүктер!

Бистиң хүндүлүг аалчыларывыска болгаш Совет Социалистиг Республикаларның Эвилелиниң улуг улузунга, база ол ышкаш Совет чазакка Афганистанның чазааның болгаш улузунуң эң эки ак-сеткилдиг күзээшкинин күзээрин, улуг Дарга болгаш Совет Эвилелиниң сураглыг демиселчизи Маршал Ворошиловка болгаш хүндүлүг аалчыларга кадык болгаш аас-кежиктиг болурун күзээрин, Афганистан биле Совет Эвилелиниң аразында найыралдыг харылзааларны быжыдар, бистиң нийти улуг болгаш эчис орулгавыс болуп турар бүгү делегейге тайбыңны быжыдарын күзээрин мээң чугаамның түңнелинге илередирин мензэ чөпшээреп көрүңер.

1955 чылдың декабрь 16-да Кабулга болган дүштеки шайлалгага

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинның чугаазы

Бедик хүндүткелдиг Дээрги Премьер Министр!
Дээргилер!

Совет Эвилели-биле найыралдыг Афганистанга баарын чалааны дээш, биске көргүскен чылыг хүлээп алыышкын болгаш хүндүлээчел чорук дээш Афганистанның Хаанныг чазаанга бис өөрүп четирдивис.

Совет Эвилели биле Афганистанның хөй чылдарлыг найыралы Совет күрүнениң база хамаарышпас Афганистанның тыптып келген үезинден бээр бүгү үениң дургузунда шылгалданы тудуп үнген. Бодунуң хөгжүлдезиниң бүгү үе-чадаларында ол найырал Афганистанның-даа, Совет Эвилелиниң-даа эрге-ажыктарынга таарыштыр чайгылыш чок быжыгып келген. Ынчангаш ам бис бистиң чурттарывыстың аразында чаагай кожа-хелбээниң болгаш найыралдың харылзаалары туруп турарын ханы сеткил ханышкын-биле демдеглеп болур бис.

Бистиң чурттарывыстың аразынга найыралдыг харылзааларны быжыглаарының херээнге 1921 чылдың февраль 2-де совет-афган керээ болгаш 1931 чылдың июнь 24-те нейтралитет болгаш бот-бодунга халдашпас дугайында керээ чугула ужур-дузалыг болуп турар.

Бистиң харылзааларывыс кайы-кайызынга ажыктыг экономиктиг үндезинге даянып турар, ол чорук бодунуң илерээшкинин Афганистан биле Совет Эвилелиниң аразында садыг харылзааларының хөгжүлдезинден ап турар. 1950 чылда чардынган бараан саарылгазының болгаш төлевирлер дугайында совет-афган дугуржулга ол чорукка дөгүм болуп турар.

Афганистанның даштыкы садыг харылзааларын хөгжүдеринге болгаш ооң экономика талазы-биле тускай турарын быжыглаарынга чугула ужур-дузалыг болуп турар аргыжылга айтырыгларының талазы-биле совет-афган дугуржулга бо чылын бижитинген. Ол дугуржулга даштыкы рыноктарже үнеринге афган садыгжыларга калбак аргаларны берип турар.

Совет Эвилели Афганистан-биле бодунуң харылзааларынга девискээр талазы-биле бүдүн турарын болгаш бүрүн эргени хүндүлээриниң, халдашпазының, иштики херектерге киришпезиниң, деӊ эргениң болгаш бот-бодунга ажыктыг болурунуң, тайбың кожа-хелбээ турарының база экономиктиг кады ажылдажылганың принциптерин барымдаалап келген болгаш барымдаалап турар.

Бистиң болгаш Афганистанның удуртур ажылдакчыларының аразында тургустунган хуула харылзаа совет-афган харылзааларны улам ыңай хөгжүдер болгаш быжыглаар арганы берип турар. Кайы-кайызынга сонуургалдыг болуп турар айтырыглар талазы-биле болдунган санал-онал солчуушкуннары бистиң чурттарывыстың аразынга бүгү талалыг харылзааларны хөгжүдеринге ийи талаларның беленин илереткен.

Колониалдыг ёзу-чурумнарга удур көдүрлүп үнген Азияның болгаш Африканың улустары бодунуң национал хамаарышпас чоруун чаалап алырынга база быжыглаарынга сөөлгү чылдарның дургузунда дыка улуг чедиишкиннерни чедип алган. Ынчалза-даа чаа байдалдарга хосталган улустарга колонизасторлар боттарынга тааржыр ёзу-чурумнарны дөгээр дээш бүгү-ле чүүлдерни кылып турарлар.

Амгы үеде олар Азияның болгаш Африканың чамдык чурттарын дужактаарын оралдажып, оларны тайбыңга болгаш улустарның айыыл чок чоруунга удур угланган янзы-бүрү агрессчи шериг блоктарынче киир тыртып, боттарының колониалдыг политиказын бар шаа-биле чаап чажырып турарлар.

Совет Эвилели колониализм кандыг-даа хевирге илереп турза, аңаа удур кезээде демисежип келген. Национал хамаарышпас чорук дээш Азияның болгаш Африканың улустарының демиселинге өмээржип турар бис. Бис ону кажан-даа чажырбайн келген болгаш чажырбайн турар бис.

Совет Эвилели Афганистанның хамаарышпас, тайбыңга ынакшылдыг политиказын, блоктар каттыштырарының политиказын ооң таарымча чок кылдыр көрүп турарын, кожа-хелбээ чурттар-биле болгаш бүгү чурттар-биле найыралдыг харылзааларны тургузарынга ооң чүткүлүн бедик-биле үнелеп турар.

Бис Афганистанның Пуштунистан дугайында айтырыын шиитпирлээринге өмээржип турар бис. Совет Эвилели Пуштунистанда чурттап турар улустарның амыдыралчы эрге-ажыктарын барымдаалавайн турган шын шиитпирлээри болдунмас, Пуштунистан айтырыын чөптүг-биле таарыштырары дээш туржуп турар.

Бүгү чурттарның улустары тайбыңны камгалап алырын оралдажып турарлар. Нейтралитеттиң болгаш блоктарга киришпезиниң политиказы улустарның айыыл чок чоруун хандырарының, оларның национал хамаарышпас чоруун камгалаарының эрге-ажыктарынга бараан болуп турар дээрзин бис санап турар бис.

Афганистанның Чазаа тайбыңны камгалаары болгаш быжыглаары дээш демиселдиң херээнге бодунуң күженишкиннерин салыр дээрзинге бис бүзүреливисти илередип тур бис.

Бис Афганистанның бедик хүндүткелдиг хаанының кадык чурттаарын күзеп тур бис.

Совет Эвилели биле Афганистанның аразында найыралы быжыгып, хөгжүп турзун!

Бүгү делегейниң улустарының тайбыңы болгаш айыыл чок чоруу делгерезин!

Ташкентиде хөй муң кижилиг митинг

ТАШКЕНТ, декабрь 19. (СЭТА). Эштер Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң Индияга, Бирмага болгаш Афганистанга чораш, Совет Эвилелинде ээп чанып келгенинге таварыштыр декабрь 19-та кежээ маңаа улуг митинг болган. В. И. Ленинниң тураскаалының чанында кызыл шөлге болгаш шөлдүң чоок кавызында кудумчуларга республиканың найысылалының, Ташкент областың хоорайларының болгаш районнарының 300 муң ажыг ажылчы чоннары уткуп алыышкынга чыылган. Митингиниң киржикчилериниң аразында Ортаакы Азия республикаларының болгаш Казахстанның кедээ ажыл-агыйының сураглыг кижилери база турган.

Эштер Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң көстүп келгенин чыылганнар дыңмиттиг, үр соксавас адыш часкаашкыннары-биле уткаан. Чазак индиринге оларның-биле кады Узбекистанның КП ТК-ның бирги секретары А. И. Ниязов, Узбек ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Н. А. Мухитдинов, Узбек ССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң даргазы Ш. Р. Рашидов, Казахстанның КП ТК-ның бирги секретары Л. И. Брежнев, Таджикистанның Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Т. Ульджабаев, Туркменияның Министлер Чөвүлелиниң даргазы Б. О. Овезов, Узбекистанның КП ТК-ның секретарлары Р. Е. Мельников, С. К. Камалов, М. А. Абдуразаков, партияның Ташкент обкомунуң секретары А. А. Алимов болгаш өскелер кады турган.

Митингини партияның Ташкент хоорkомунуң бирги секретары С. Н. Нуруттинов ажыткан. Ташкентиниң ажылчы чоннарының болгаш бүгү узбек улустуң өмүнээзинден Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка чүректиң ханызындан байырны болгаш кадык чаагай чорукту база социалистиг ынак Төрээн чурттуң чаагай чоруунга ажылга улуг чедиишкиннерлиг болур күзелди ол дамчыткан.

Узбек ССР-ниң Эртемнер академиязының чиңгине кежигүнү А. С. Садыков, паровоз-вагон септелге заводтуң мастери И. Н. Веревкин, Ташкент областың Октябрь районунуң Л. М. Каганович аттыг колхозунуң даргазы, Социалистиг Күш ажылының ийи дакпыр Маадыры Хамракул Турсункулов митингиге база чүве чугаалааннар.

Эш Турсункулов бодунуң чугаазын доосkаш, Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка чеде бергеш, оларны чүректиң ханызындан куспактаан. Коммунистиг партияның болгаш совет күрүнениң удуртукчуларынга улусчу ынакшылдың ажыт-чажыт чок илергейлээшкинин митингиниң муң-муң киржикчилери байырлап адыш часкап турган.

Республиканың пионерлериниң төлээлекчизи — Ташкент хоорайның № 43 школазының өөреникчизи Дильбар Исмаилова Н. А. Булганинга болгаш Н. С. Хрущевка изиг байыр чедирген.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң бирги секретары Н. С. Хрущев митингиге чүве чугаалаан, ооң чугаазын чыылганнар чылыы-биле уткаан.

Эш Н. С. Хрущевтуң чугаазы дыңмиттиг, үргүлчүлеңдиг адыш часкаашкыннар-биле каш удаа үзе кирдиишп турган.

Н. А. Булганинның болгаш Н. С. Хрущевтуң Индияга, Бирмага болгаш Афганистанга чорааның түңнелин чүүлдүг деп көрүп турар резолюцияны митингиниң киржикчилери улуг чаңгыс ап-сеткил-биле хүлээп алган.

Колхозтарның чаа даргаларының ажылчыннар хуралдарынга отчёттары

ТОМСК. Томскиниң улуг үлетпүр бүдүрүлгелериниң бирээзи болур подшипник заводу кедээже чүс инженер-техниктиг ажылдакчыларны чоруткан, олар амгы үеде МТС-терниң директорлары, кол инженерлери, механиктери, колхозтар даргалары болуп ажылдап турарлар. Заводтуң коллективи бодунуң чоруткан кижилери-биле харылзааны тудуп, оларга дузалап турар.

Чоокта чаа подшипник заводунуң болгаш Томскиниң демир оруг белдириниң коллективтериниң каттышкан хуралынга колхоз даргалары үш коммунистерниң ажылының дугайында оларның илеткелдерин дыңнаан.

Чаинский районнуң Хрущев аттыг колхозунда чаа ажыл-херекти подшипник заводтуң ажылчыны турган, коммунист Брагин эрестиг-биле чоруткан. Ооң ажылынга колхозтуң партия организациязы дузалап турар. Партия организациязы-биле болгаш колхоз активи-биле кады Брагин күш-ажыл учёдун организастаарын таарыштыр тургускан болгаш колхозчуларга квартал санында акша-биле аванс үндүрүп бээрин чоруткан. Колхозчуларның күш-ажылга сагылга-чуруму быжыккан болгаш материалдыг сонуургалы бедээн. Ажылдап шыдаар кижи бүрүзү ортумаа-биле 450 күш-хүннерин ажылдап алганнар. Колхозчулар акша болгаш продуктулардан аңгыда, күш-хүнүнге 3—3 килограмм тарааны алганнар. Кедээ ажыл-агыйы артелиниң акша орулгалары ийи катап кевүдээн.

Областың колхозтар даргаларынга Томскиниң партия организацияларының чорутkулааны 220 кижи ажылдап турар. Оларның дыка хөйү чоруткан ажылдарының дугайында илеткелдерин боттарының коллективтеринге партияның ажык хуралдарынга кылып берип турарлар.

(СЭТА).

КУЛЬТУРА-ЧЫРЫДЫЫШКЫН АЛБАН ЧЕРЛЕРИНИҢ АЖЫЛЫН ЭКИЖИДЕР

(Кызыл хоорай Совединиң 6-гы сессиязындан)

Кызыл хоорайда культура-чырыдыышкын албан черлериниң четкизи улам-на өзүп турар. Хоорайда 8 клуб, 22 кызыл-булуң, культура бажыңы болгаш национал театр, 27 библиотекалар, 2 кинотеатр, 12 турум, 4 көжер киноустановкалар бар.

Культура-чырыдыышкын албан черлеринде ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң талазы-биле янзы-бүрү ажылдар чорутунуп турар. Типография клубунда ажыл багай эвес тургустунган. Ында бот-тывынгыр уран чүүлдер бөлгүмнери, спорт секциязы ажылдап турар. Уран-чүүл бөлгүмнериниң киржикчилери чүгле бодунуң коллективиниң кежигүннеринге эвес, а харын хоорайның ажылчы чоннарынга концерттерни көргүзүп турар. Олар Туран, Сарыг-Сеп, Бай-Хаак суурларның чурттакчыларынга концерт база көргүзүп чорааннар.

Типография клубунда турум киноустановказы бар. Клуб кезээде арыг-силиг, чылыг болгаш эки каастангалыг. Чурттакчы чон олче күзелдиг-биле барып турар. Клубтуң директору эш Плотникова активтиң дузаламчызы-биле ажылдап келген. Типографияның партия, профэвилел организациялары клуб ажылынче хүн-бүрүнүң кичээнгейин салып келген.

МВД клубу база-ла багай эвес ажылдап турар. Ында солуннар болгаш журналдар, стол кырының оюн херекселдери бар. Клубка кинолар көргүзүглери, лекциялар болгаш илеткелдер, беседалар үргүлчү болуп турар. Спорт коллективи эки ажылдап келген. 1955 чылда ГТО-нуң бирги чергезиниң значогун 300 кижи, ийиги чергезиниң значогун 15 кижи дужааган. Хана солун болгаш спорт бюллетени үргүлчү үнүп турар.

Ынчалза-даа шупту клубтарда байдал ындыг эвес. № 1 АТК-ның клубунда культура-массалыг ажылдар чорутунмайн келген. Аңаа беседалар болгаш лекциялар, уран чүүлдер бөлгүмүнүң концерттери болбайн турар. Профэвилел комитеди (даргазы эш Ванюков) клубтуң ажылын экижидеринче сагыш салбайн келген.

Кызыл АТК-ның клубунда ажыл база-ла экиживээн. Облпотребсоюзтуң автотранспорт конторазында кызыл булуң үргүлчү хирлиг турар. Аңаа пропаганда болгаш агитация ажылы чорувайн келген.

Областың профэвилел чөвүлелиниң культура бажыңы (директору эш Кудрин) чурттакчы чоннуң негелделерин чедир хандырбайн турар. Ында уран чүүлдер бөлгүмнеринде чүгле школачылар киржип турар. Национал театр (директору эш Егоров) бүдүрүлге болгаш албан черлеринде уран чүүлдер бөлгүмнери-биле харылзаа чок ажылдап, оларга чогуур дузаламчы көргүспейн келген.

Ажылчы чоннар депутаттарының хоорай Советиниң чоокта чаа болуп эрткен алдыгы сессиязы хоорайда культура чырыдыышкын албан черлериниң ажылында улуг четпестерни илередип, идеология ажылының ол чугула участогун хоорkүүском (даргазы эш Кошкаров) болгаш ооң культура килдизи (эргелекчизи эш Дресвянников) багай удуртуп турар деп демдеглээн.

Культура албан черлериниң ажылы ажыл-агыйжы орулгалардан хоорук байдалдыг чорууп турар. Клубтарның, кызыл булуңнарның, библиотекаларның ажылын ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезиниң школазы болдурарын, оларга масса-политиктиг ажылдарны чоннуң культурлуг дыштанылгазы-биле холбаштырарын хоорай Совединиң күүсекчи комитединден сессия негээн.

Уругларның № 1 библиотеказы (эргелекчизи эш Неволина) эки ажылдап турарын сессия демдеглээн. Ында номчулга конференциялары үргүлчү болуп турар.

Ынчалза-даа хоорайда библиотекаларның нийти ажылы ажылчы чоннарның өзүп турар культурлуг негелделерин хандырбайн турар. Хоорай Совединиң библиотекаларны эки бажыңнар-биле болгаш четчир херекселдер-биле хандырбайн келген. Ылаңгыя уругларның № 1 библиотеказында 20 муң кезек ном фондузу бар. Ону кадагалаарынга 60 дөрбелчин метр бажың херек, ынчаарга ол библиотека 12 дөрбелчин метр өрээлде турар.

Хоорkүүскомнуң культура килдизи лекция пропагандазын чедир үнелевейн турар. Хоорkүүском чанында лекторлар бөлүү 1955 чылдың дургузунда барык-ла ажыл чорутпаан.

Хоорай Совединиң сессиязы хоорайның культура-чырыдыышкын албан черлериниң ажылын экижидеринче угланган шиитпирни хүлээп алган.

Саанчы Мария Дуңмакай

СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин таныышкаш, саар инектерден хөй сүт алырының талазы-биле социалистиг хүлээлгени ап турар үеде Каа-Хем районда «Кызыл тук» колхозтуң саанчылары баштай ындыг-ла кончуг дидимненип шыдавайн турганнар.

— Саар инектен планныг онаалдавыс 900 литр-ле болгай. Ону күүсеткей-ле бис — деп саанчылар барык бир үн-биле медеглеп турганнар.

Мал ажылының продуктуларын бүдүрерин ийи — ийи ажыг катап көвүдедир сорулганы Пленум салып турарын, ону күүседири малчыннарның идепкейлиинден ылаңгыя иштики курлавырларны чөп ажыглаарындан улуу-биле хамааржырын тайылбырлап таныштырган сөөлүнде саанчылар планныг онаалдадан ажып турар хүлээлгелерни алганнар.

— Сен каштыы алыр, сен, Мария?— деп Васса биле Мария Хлебниковалар сонуургал-биле эжиндеп айтырып турганнар.

Мария элээн бодангаш чугаалаан:

— 1000 литр.

— Эвээш-тир.

Кезек бодангаш, Мария хүлээлгезин 1150 литр чедир өрүлеткен.

Октябрь 1—малчыннарга улуг шыгалдалыг хүн. Мал ажылының талазы-биле бүгү түңнелдер ынчаарда үнер. Өске хөй-хөй саанчылар ышкаш, Бүрен-Аксында сүт-бараан фермазының саанчылары ол хүннү четикпейн манап турганнар.

Агитатор эртен саалда болуп турда келгеш, көргүзүг самбыразынче чоруп каан. Ажыл доозулган сөөлүнде саанчылар самбырага чедип келгеш көргеннер.

Мария Хлебникова деп каан кезенекте 1390, «Васса Хлебникова — 1337, а Мария Дуңмакай—1310 литр» деп бижигилеп каан болган. Өске-даа саанчылар планныг онаалданы база-ла ажыр күүсеткеннер.

Саанчылар, сүт машиназынга сүт дээр-бедээр черге чыглып келгеш, сүт чугаалажып бергеннер.

— Хүлээлгевис күүсеттинген-дир.

— Чүгле күүсеттинген хамаан чок, харын-даа ашкан.

— Мен, ажыл-биле сеглээйн, шынап сеттин чораан мен.

— Хей-ле черге де-даан.

— Шынап-ла.

Оон саанчылар хөглүг катырышкаш, таран чаныпканнар. Мария даштыгаа үнүп кээрге, Бүренин куду соолаңнадыг салгынаан турган. [illegible] «Олар мени [illegible]» деп Мария иштинде боданган. [illegible]

Мария Дуңмакайның аалынга бис база чораан бис. Бичежек, ынчалзажок арыг-силиг чылыг өргээ. Дөрде Ленин биле Сталинның чуруктары. Электри-биле ажылдаар «Рекорд» деп приемник Москваның үнүн дамчыдып турар. Саанчы-биле чугаалажышкын эгелээн:

Каш чыл саанчы болуп ажылдааныңар ол?

— Үш чыл.

— Марачёвка фермазының саанчыларының бүгү ферма ажылдакчыларының кыйгырыын билир силер ыйнаан?

— Билир бис. Бистиң саанчыларывыс бедиткен хүлээлгени алыр апаары чугаажок — дээш, чугаазын уламчылаан: колхоз баштаар черден негелдевис база бар болдур ийин. Фермада механизация чок. Малга чемни хээндектеп, хайындырып бээр херекселдер ам-даа тургустунмаан. Саанчылар хүлээлгени албышаан, бо бүгүнү тургузуп бээрин негеп турар. Бисте учёт база хирелиг. Тус-тус инектер аайы-биле учёт чок. Кандыг-бир саанчының сагган сүдүн каткаш, ооң кырынга немеп каар, а кандыг инек хүнде чеже литр сүт берип турары биске билдинмес.

Саанчының өөрүнүң база бодунуң мурнундан негелдези кайы хире шынныг болгаш ажыл-ишчи характерлиг болганын номчукчуга тайылбыр чокка-ла билдинер.

Мария Дуңмакайдан сүт саалдазын колхоз бо чылын канчап улгаттырышканыл база ол боду кандыг арганы хереглеп турган, ол хире чедиишкинниг болганыл деп айтырыгны база сонуурган салган бис. Мында ындыг онза берге чүүл чок дээрзин саанчы чугаалаан. Саалданы хүнде үш удаа чорудуп, инектерге немелде чемнерни берип турганы, дүнеки кадартты организастааны ол хире идиг берген деп эш Дуңмакай биске чугаалаан. Оон ыңай ол бодунуң дуржулгалыг саанчы өөрүнүң ажылының мергежилин шиңгээдип ап турган, ол хире чедиишкинниг болганын база немеп чугаалады. Шынап-ла, ооң өөрү Мария Хлебникова биле Васса Хлебникова олар эжи Мария Дуңмакайны улам-на чедиишкинниг болзун деп күзеп турарлар. Оларның аразында маргыжар хөөннүң хензиг-даа демдээ чок, а чүгле социалистиг чарыштыг. Ол [illegible]

Бүрен-Аксыда фермазының саанчылары Мария биле Васса Хлебниковалар, Евдокия Никифорова, Мария Дуңмакай, сүт-барааны фермазының эргелекчизи Константин Чугаев, хойжу Сечи Чапты, хаван фермазының эргелекчизи Софья Серебренникова олар аразында Прасковья Сергеева олар Бүгү-эвилелдиң кедээ ажыл-агый делгелгезинге кандидаттар кылдыр бадылаттынганнар.

Мария Дуңмакайның школачы уруглары «Москвадан биске чараш, солун чүүлдер [illegible], авай» деп [illegible]. Мария уругларга: «Ынчаар мен, уруглар, бо чылын саар инек бүрүзүнден 1500 литр сүт алыр деп хүлээндим. Көрүңер бе! Силер эки өөреникчи, «4» болгаш «5» демдектерлиг [illegible] Москвадан белек [illegible]» [illegible].

Салчак ТАМБА,
Каа-Хем район, Бүрен-Аксы

Партия комитеттериниң библиотекаларынга удуртулганы күштелдирер

СЭКП обкомунуң чанынга партияның кедээ райкомнарының библиотека ажылдакчыларының беш хоноктуг семинары болуп эрткен.

Семинарның киржикчилери улустар аразының байдалының дугайында, «ССРЭ-де техниктиг депшилгениң дугайында» база «Коммунистиг партияның национал айтырыының талазы-биле теориязы» болгаш өске-даа темаларга 8 лекцияларны дыңнааннар.

Семинарга номчутунган теоретиктиг лекциялардан аңгыда оон киржикчилеринге Пушкин аттыг библиотеканың ажылдакчылары библиотекага ажыл, библиотеканың техниказы, культура-массалыг ажылдарны библиотекага чорудары дээн ышкаш чугула айтырыгларның талазы-биле тайылбырлыг беседаларны кылып бергеннер. Оон ыңай семинарның киржикчилери Пушкин аттыг библиотеканың дуржулгазы-биле улуг сонуургалдыг таныщканнар.

Семинарның доозулганының соонда болган чөвүлел хуралга библиотека эргелекчилери боттарының ажылының дуржулгазын солчуп, бо семинарның оларга ажыктыг болганын демдеглеп, ындыг семинарларны моон соңгаар доктаамал организастап турарын күзээннер.

Семинарның киржикчилери ол чөвүлел хуралга боттарының саналдарын берип, партия комитеттериниң библиотекаларының ажылында бар четпестерни илередип, [illegible]ның ажылында таваржып турар бергелерни тодаргай чугаалааннар. Партия райкомнарының библиотекалары 2-ден 5 муң чедир экземпляр номнарлыг, кол литература болза, нииити политиктиг айтырыгларның талазы-биле чогаалдар болгаш чугула тайылбырларлыг номнар база солуннар, журналдар болуп турар.

Мынчангаш партия райкомнарының библиотекалары коммунистерни болгаш партия кежигүнү эвес кадрларны марксисчи-ленинчи теория-биле чепсеглээринге чугула рольду ойнаар аргалыг. Ындыг болза-даа, чамдык библиотекаларның ажылында улуг четпестер ам-даа бар. Ооң ужурунда партия комитеттериниң библиотекалары партия чырыдыышкынының четкизинге ажылдың төвү болуп шыдавайн турар. СЭКП райкомнарының библиотекаларының ажылында ындыг байдалдың кол чылдагааны чүдел дээрге библиотека ажылдакчыларының мергежилиниң чавызында эвес, а партияның чамдык райкомнарының секретарьларының, пропаганда болгаш агитация килдистериниң эргелекчилериниң талазындан боттарының библиотекаларын ёзу барымдаалап удуртуп, практиктиг дузаны чедирбейн турарында болур.

Чамдык райкомнар боттарының библиотекаларының номчулга залдарын шын эвес, өскээр ажыглап турар. Чижээ, СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик, Тожу, Кызыл райкомнарында номчулга залдарын хуралдар эрттирер өрээлдер кылдыр ажыглап турар. Ында райкомнарның бюролары, конференциялары, пленумнары, партия активиниң чөвүлел хуралдары, район советтериниң сессиялары, ВЛКСМ райкомнарының пленумнары болгаш өске-даа янзы-бүрү хуралдар болуп турар. Ооң түңнелинде номчулга залдарынга номчукчуларның номнар номчууру, аңаа консультацияларны, беседаларны болгаш өөредилгеге хамаарышкан өске-даа хемчеглерни чорударынга, ном дептер делгээр өске-даа ажылдарны организастаарынга таарымчалыг байдал ол райкомнарның библиотекаларында барык чок болуп турар.

Партияның Каа-Хем болгаш Чаа-Хөл райкомнары библиотекаларга ажыглаары-биле көрдүнген акша-хөреңгилерни четче ажыглавайн, харын-даа өскээр чарыгдап турар. Ооң түңнелинде чамдык библиотекаларда номнар салыр, шыгжаар этажеркалар болгаш шкафтар чедишпейн турар.

Партия райкомнарының чамдык удуртур ажылдакчылары номнарны, ылаңгыя чечен-чогаал номнарын библиотекалардан ап номчувайн турарының фактылары бар. Чижээ, СЭКП-ниң Чаа-Хөл райкомунуң секретары эш Т. Бегзи бо чылын райкомнуң библиотеказындан чечен чогаалдың чаңгыс-даа номун номчуваан болган.

Партия комитеттериниң элээн хөй библиотекаларында библиотека херээниң техниктиг пособиялары болгаш чугула номнары чедишпейн турар, ынчангаш библиотека ажылдакчыларынга чугула негетинер ол чүүлдер-биле партия комитеттериниң библиотекаларын хандырары областың ном садыглаар организацияларының хүлээлгези болур.

Коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилерниң марксисчи-ленинчи өөредилгезиниң херээнге партия комитеттериниң библиотекаларының рольун бедидер төлээде оларның ажылынга удуртулганы хүн-бүрүде күштелдирери СЭКП райкомнарындан негеттинип турар.

Бирги ээлчегде библиотекаларның иштики ажылын үндезини-биле экижидери, ында номнарның көргүзүг чыскаалдарын чурумчудары, оларның культурлуг, арыг-силиг турарын хандырары эргежок чугула. Партия комитеттериниң библиотекалары доктаамал, а таварыыга эвес эки ажылдаар төлээде ажыл планныг болур ужурлуг, ол планны СЭКП райкомнарының бюроларынга көрүп бадылаары чугула.

Областың партия комитеттериниң библиотекаларының ажылын чоокку үениң иштинде үндезини-биле экижидип болуруунуң бүгү аргалары бар. Библиотекаларда организастыг бүгү-ле ажылдар — номчукчулар конференциялары, консультациялар, библиотека активиниң чөвүлел хуралдары, айтырыглар болгаш харыылар кежээлери, беседалар, лекциялар болза, ажыл-агый сорулгалары-биле, районнуң амыдыралы-биле бүрүн холбашкан турар ужурлуг.

Библиотеканың ажылын бедик деңнелче

СЭКП-ниң Чаа-Хөл райкомунуң библиотеказынга 1955 чылдың сентябрьдан бээр ажылдап эгелээн мен. Ынчаарда библиотеканың ажылы дыка багай тур[illegible] Библиотекага шупту 1500 хире номнар, 25-ле номчукчулар турган. Олар номчууру-биле бижидип алган номнарын 5—6 айлар иштинде боттарынга шыгжап, библиотекага дедир эккеп дужаавайн келгеннер. Бүгү-ле номнарны шкафтарга холуштур чыып каан турган.

Библиотекада байдал ындыг янзылыг турда номнарны ажыглаары номчукчуларга дыка таарымча чок, а номчукчуларның күзелиң шалыпкын хандырары библиотеканың ажылдакчыларынга база берге турган. Бо четпестерни дүрген узуткаары, коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилерниң политиктиг өөредилгезинге боттуг дузаны көргүзери партия райкомунуң библиотеказының ажылдакчыларындан чаа өөредилге чылында негеттинип келген.

Библиотеканың ажылын экижидериниң талазы-биле элээн хемчеглер алдынган. Библиотеканың номнарының делгелгезин чурумчуткан болгаш оларның фондузун сөөлгү үеде элээн өстүрген бис. Чижээ, библиотекада улуг номнарның саны ам 3800 четкен, оларның иштинде политиктиг, чечен-чогаал база кедээ ажыл-агый литературазының номнары бар. Марксисчи-ленинчи теорияны өөренип турарлар ам ол номнарны калбаа-биле ажыглап номчуп турарлар.

Бистиң библиотекавыста тыва дыл кырында номнар база элээн хөй. Политиктиг литератураның, ылаңгыя чечен-чогаал литературазының тыва дыл кырында номнары-биле библиотеканың ном фондузун улам-на байыдарын оралдажып турар бис.

Библиотеканың номчукчулары элээш болганын барымдаалааш номчукчуларның санын көвүдедиринче угланган ажылдарны чорудуп турар бис. Район библиотеказының ажылдакчылары-биле кады номчулга конференциязын организастап эрттирген болгаш номчукчулар-биле беседаларны доктаамал чорудуп турар мен. «Ном—билиглерниң үнер дөзү» деп М. Горькийниң мерген чугаазын номчукчуларга тайылбырлавышаан, кижилерниң билиглерин байыдарынга номчулганың улуг ужур-дузазын номчукчуларга үргүлчү-ле чугаалап турар мен. Сөөлгү айларның иштинде бистиң библиотекавыстың номчукчуларының саны 160 чедир өскен.

Партия райкомнарының библиотекаларының ажылдакчыларының 7 хоноктуг семинары декабрьның баштайгы чартынында Кызылга болуп эрткен. Ол семинарга мен база олурушкан мен. Ук семинар райкомнарның библиотекаларының ажылдакчыларынга чүгле теоретиктиг билиглерни берген эвес, а харын оларның хүн-бүрүдеги практиктиг ажыл-чорудулгазынга дузалыг болган. Боттарывыстың ажылывыста элээн хөй билдинмес айтырыгларны ук семинарга билип алган бис.

Партия комитеттериниң библиотекаларының ажылдакчыларының область семинарынга билип алган чүүлдеримни бодумнуң ажылымга ажыглап эгелээн мен. Библиотеканың ажылын бедик деңнелче көдүрериниң бүгү аргалары бисте бар.

А. ФЕТИСОВА,

СЭКП Чаа-Хөл райкомунуң библиотеказының эргелекчизи.

Ажылды экижидер дээш

Коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес активчилерниң марксисчи-ленинчи өөредилгезиниң херээнге партия библиотекаларының ролю дыка улуг. Ындыг турбуже, СЭКП-ниң Өвүр райкомунуң библиотеказының ажылы партия чырыдыышкынының системазында чаа өөредилге чылынга чедир дыка багай турган, ооң ужурунда библиотекада номнарның эңне байлактыг фондузу ажыглалга кирбейн келген.

Партия чырыдыышкынының четкизинде чаа өөредилге чылы эгелээниниң соонда библиотеканың ажылын экижидеринче угланган элээн хемчеглер алдынган. Бирги ээлчегде библиотеканың ажыл планын чогааткан, ооң номнарының делгелге чыскаалын болгаш учёт документилерин чурумчуткан, библиотеканың ажылдаар шагын тодаргай доктааткан. Библиотекада номнардан аңгыда солуннарны, журналдарны номчукчулар ам калбаа-биле ажыглап турар. Өөредилге чылының эгезинде библиотеканың номчукчулары 30 ажыг кижи турган, ам оларның саны 150 чедир өскен.

Ындыг болза-даа, библиотеканың ажылын чогуур негелдезинге чедир экижиткен деп санап болбас. Ооң ажылын экижидеринге библиотеканың тускай бажыңының чогу дыка моондактап турар. Амгы үеде библиотека райкомнуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң кабинетинде туруп турар, ынчаарга чаңгыс кабинетте хөй кижи холуштур ажылдап турар чорук библиотеканың-даа ажылдаарынга, килдистиң ажылдакчыларының-даа ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны бербейн турар. Партия райкомунуң библиотеказын тускай бажың-биле хандырар дугайында айтырыгны дүрген шиитпирлээри эргежок чугула. Оон ыңай библиотекада тыва дылдар кырында номнар ам-даа ховар, ылаңгыя тыва-орус словарьның ному ам-даа библиотекага келбээн.

Партия комитеттериниң библиотека ажылдакчыларының область семинарынга база киришкен мен, ынчаарда ол семинар бистерге дыка ажыктыг болган. Семинарга билип, өөренип алган чүүлдеривисти боттарывыстың практиктиг ажылывыска ажыглап, библиотеканың ажылын улам-на экижидери дээш кызымаккай ажылдаары бистиң чугула сорулгавыс болур.

С. МИЖИТ.

◆

Чер болгандан

Сүт-Хөл районда машина-трактор станциязының коллективи 1955 кедээ ажыл-агый чылында чедиишкиннерин быжыглавышаан, чаа чылда улам бедик көргүзүглерлиг болурунга хынамчалыг белеткенип турар. МТС-те парторганизация секретары эш Дамдынның редакцияга дыңнатканы болза:

— Часкы хову ажылынга белеткел талазы-биле эш Чадамбаның бригадазы септелгениң графигин ай санында ажыр күүседип турар. Декабрьның 20-ге чедир 32 сеялкалар, тракторнуң 170 илиирлери септетинген. Оон ыңай трактор септеп турар бригада чедини кылып дужааган. Септелгениң нииити байдалы хожудап турарын база демдеглээри чугула.

* * *

Тес-Хем районда Ленин аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери малчыннарның чуртталга амыдыралынче улуг кичээнгейни салып турар. Фермаларның кол кыштагларынга бо чылын элээн каш чуртталга бажыңнарын немей туткан.

Малдың одарын солуп көжүп чоруур колхозчуларның өглерин чылыглаарынга чоокта чаа 436 метр кылын пөсту болгаш муң ажыг килограмм кидисти үндүрүп берген. Ол ышкаш 276 эш кидис идиктерни база хереглелдиң өске-даа чугула чүүлдерин малчыннарга хувааган.

* * *

1955 кедээ ажыл-агый чылында «ҮТКА-ның 25 чылы» совхоз картофель болгаш ногаа дүжүдүнүң талазы-биле бичче эвес орулганы алган. Келир чылын оон-даа бедик көргүзүглерлиг болурунга ногаа ажылының бригадазы эки белеткенип турар. Үрезиннер культуралар аайы-биле четче шыгжатынган.

Тарылга шөлүнге чурттуң өдек, хүл болгаш өске-даа удобрениелерин белеткээрин А. Хворова, Ш. Амырбит, Р. Ооржак, П. Сюрюн олар организастап турар. Сөөлгү хүннерге чедир олар 270 тонна ажыг удобрениелерни ногаа шөлдеринге сөөрткеннер. Ол ажылды агроном эш Осипова эки удуртуп турар.

* * *

СЭКП Төп Комитединиң январь Пленумунуң шиитпирлерин боттандырбышаан, Чөөн-Хемчик районда Ленин аттыг колхоз бо чылын мал өстүрериниң планын ажыр, мыйыстыг бода малды 12 хуу, чылгыны 13 хуу, шээр малды 4 хуу күүсеткен.

Колхозтуң малы амгы үеде таарымчалыг деритинген кыштагларында. Бо чылын инек бүрүзүнге 6 тонна силос, 24 тонна сиген онаажыр кылдыр база малдың өске-даа чемнерин колхоз четчир белеткеп алган. Малдың продуктулуу мурнуку чылдардан ыракта бедээн, ылаңгыя Дукчу, Диинмей оларның инектериниң бирээзи-ле 1080 литр сүттү, Бүрбү, Кенден оларның кодан хойларының бирээзи-ле 2,3 килограмм чедир дүктү берген.

Саанчының чедиишкини

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозтуң малчыны Хомушку Кувискаал саанчыда үш чыл ажылдап келген. Баштай, 1951 чылда ферманың бызааларын кадарып кирген, ооң күш-ажылга ынакшылдыын ынчаарда-ла колхозчулар магадап турган. Саанчы болурун күзээш, ооң аргаларын билип алырынче эш Кувискаал кичээнгейни угландырып турган.

Саанчы болганының баштайгы 1952 чылында ооң ажылынга элээн бергелер таваржып турган. Инектиң чүгле чаңын танып алыры безин белен эвес болган, ынчаарда эш Кувискаалга 12 инектерни быжыглаан турган. Аныяк саанчы мергежилди кыска үениң иштинде шиңгээдип апкан. Бызаазынга эдирилге-биле хүнде 2 саалданың үезинде инек бүрүзүнден сезонда 400 литр сүттү саггаш, ол-ла чылын эш Кувискаал ферманың мурнакчы саанчызы апарган.

Дараазында чылдардан эгелээш, инекке немелде чемнер бээр, бызаазындан чарып саар база өске-даа дуржулгаларны эш Кувискаал чоорту ажыглап кирипкен. 1953 чылда инектерин хүнде 3 катап саарын организастаан, а 1954 чылда шупту инектерин хайдактаарынга өөредип алган.

Бо чылын инек бүрүзүнден 1000 литр сүт саарын хүлээнгеш, херек кырында 1447 литр чедирген. Таңды районда «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң Марачевкада ферма коллективиниң кыйгызын таныщкаш, эш Кувискаал чаа чылда инек санындан-на 1500 литр сүттү саап алырын хүлээнген.

М. САЙЫН.

◆

Часкы тарылгага белеткенир

Таңды районнуң «Революцияның чалбыыжы» кедээ ажыл-агый артелиниң таражылары агроном эш О. Чүеваның удуртулгазы-биле келир чылдың тарылгазынга чамдык белеткелдерни чоруткан.

Колхозтуң бо чылын бүгү тарылгазы 2130 гектар турган, 1956 чылда 3375 гектар болур. 2500 гектар черни чазын илииртээш үрезин чажарынга белеткеп алган. Ооң иштинде 400 гектар черни Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры эш Мальцевтиң аргазы-биле ажылдап кылган. Тараа культуразының 4310 центнер үрезинин уруп алган, ооң иштинде кол культура болур кызылтас үрезини 3500 центнер. 500 центнер картофель үрезинин уруп алган.

Бахчини 10 гектарны, мал чеми культураларны 590 гектарны тарыыр планныг болза-даа, үрезин чүүлдери колхозта чок. Чок үрезиннерни тыптынып алыр талазы-биле колхоз баштаар чери хемчег албайн турар.

Колхозтуң кызылтас үрезининден өске тараа культураларының үрезиннериниң арыглаашкыны кончуг оожум чорутунуп турда-ла, хову бригадазының бригадири эш П. Фролков организастыг хемчеглер албайн турар.

И. ЧОРБАЕВ.

◆

Төрүүр хаван бүрүзүнден 20—22 хаван оолдары

Сүт-Хөл районнуң Киров аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң хаван ажаакчылары эштер Хандок, Чынзык хавандан чаш төл алырынга, оңу азырап доруктурарынга мергежилдиг апарганнар.

Эш Хандок бодунга быжыглаан хаван бүрүзүнден 22 хаван оолдарын чидириг чокка камгалап алган. Эш Хандоктуң чедиишкинниг ажылын колхоз баштаар чери үнелеп көргеш, 5 хаван оглун немелде төлевирге тывыспышаан, 100 рубль-биле шаңнаан. Чынзык төрүүр хавандан-на 20 хаван оолдарын алгаш, немелде төлевирге 4 хаван оглу алган.

Эштер Хандок, Чынзык колхозтуң хаван өстүрериниң беш чыл планын 1957 чылда күүседир деп хүлээлге алган ажылдап турарлар.

М. ОЧУР.

◆

Аът ажаакчызы

Улуг-Хем районнуң Ленин аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң бирги хову бригадазының ажыл аъттарының ажаакчызы эш Сарыг эрткен чылын 112, бо чылын 128 ажыл аъттарын ажаап келген. Ооң ажаалгазында аъттар семис, күштүг, оларның оорга-мойну бүдүн болуп турар.

Эш Сарыг 1954 ажыл-агый чылында күш-хүнүнге 7,5 тонна тарааны болгаш 3568 рубльди, бо чылын ол бирги авансыга 2,5 тонна тарааны алган.

Н. ЛОПСАҢ.

◆

Кызымак кадарчы

Бай-Тайга районнуң Молотов аттыг колхозунуң уксаалыг бүдүрүкчүлер кадарчызы коммунист эш С. Балдаң мал кадарарынга мергежилдиин көргүзүп келген.

Малчынның кадарында меринос, каракуль, ангор уксаалыг болгаш чурт иштиниң 29 кошкар, хуналары бар. Оларның күш-деңгели эки, чылыг кажаа-биле хандыртынган. Олардан аңгыда немелде чемнерни берип турар.

Х. КОЖАҢ-ООЛ.

Колхозтуң нииити ажыл-агыйын быжыглаар

Сталин аттыг кедээ ажыл-агый артелиниң кежигүннери боттарының нииити хуралынга эрттип турар кедээ ажыл-агый чылының түңнелдерин үндүрбүшаан, келир чылдың сорулгаларын айытканнар. Кедээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдер дугайында партияның болгаш чазактың шиитпирлерин күүседир дээш демиселге колхозчуларның идепкейиниң болгаш чогаадыкчы чоруунуң өзүп турарын эрткен ажыл-агый чылының түңнелдери көргүзүп турар.

Колхозчу тараажылар Бай-Хаак МТС-тиң механизаторлары-биле сырый кады ажылдажылганы чоруткаш, часкы тарылганы кыска хуусаада доозуп, дүжүттү ажаап алыышкынын организастыг чорутпушаан, багай эвес дүжүттү ажаап алганнар. Хову ажылынга бедик бүдүрүкчүлүг чаа техниканы ажыглааны колхозтуң тарылга шөлүн планындан ажыр 220 гектар көвүдедир арганы берген, ногаа культураларының тарылга шөлүн элээн калбарткан.

Колхоз эрткен чылын бир-ле дугаарында 102 гектар черге кукурузаны тараан. Силос кылырынга кукурузаның ногаан үнүжүнүң бедик дүжүдү алдынган.

Мал фермаларының ажылдакчылары СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шиитпирлерин күүсетпишаан, малдың баш санын бүгү чүзүн аайы-биле өстүрериниң планын күүсеткен болгаш ооң продуктулуун көскүзү-биле бедиткен.

Инек кадарчызы эш Киштеев мурнакчы дуржулганы практика кырынга нептеретпишаан, бодунга быжыглаан коъдан саар инектериниң бирээзинден-не ортумаа-биле 1050 литр сүт саалдазын чедип алган. Кадарчы эш Сииринң 106 инектен 106 бызааны, хойжу эш Лакпа 100 хойдан 107 хураганны өстүрген. Хойжу эш Чамбал бодунга быжыглаан хойларны эки ажаавышаан, бир хойданна 2 килограмм 400 грамм дүктү кыргып алган. Саанчылар эштер Таштандинова, Соколова, Чаботаева олар инек бүрүзүнден 1000 ажыг литр сүттү саап алганнар.

Колхозчу тудугжулар 1161 кубометр ыяшты белеткээн, 8 чуртталга бажыңнарын, инек кажаазын, 500 баш хой кирер кажааны тудуп доосган, оон ыңай бир кажааның тудуун ам доозар деп турар. Бызаа кажаазы, ногаа шыгжаар чер болгаш оон-даа өске тудуглар кылдынган. Колхозчуларның чаңгыс эп-сеткилдиг ажылы, колхозту экономика талазы-биле быжыглаар дугайында оларның хүн-бүрү сагыш салыышкыны мал ажылының болгаш чер ажылының хөй продуктуларын күрүнеге киирер, күш-хүнүнге натуралыг орулгаларны көвүдедир арганы оларга берген, а ол чорук артель кежигүннериниң культурлуг болгаш материалдыг чаагай байдалының өзүлдезинге шиитпирлиг идиг болган.

Колхоз элээн хөй чылдар иштинде бодунуң туруп келгенинден бээр ажыл-агыйның янзы-бүрү адырларындан бедик орулганы ап келген. Ам колхозтуң орулгазы—1 миллион 51 муң рубль.— Бистиң колхозувус ам миллионер апарган—деп, колхозчулар чоргаарал-биле чугаалап турар. Колхозтуң ажыл-агыйының кол адыры—мал ажылы.

Эрткен чылын нииитиниң ажыл-агыйының материал-техниктиг суурузу элээн быжыккан. Ам колхозтуң эргезинде 7 автомашина, ооң иштинде «ГАЗ-69», «ГАЗ-151» деп машиналар бар. Оон аңгыда тараа арыглаар «ВИМ» деп машинаны, зернопультуну, электри шимчедикчизин, механизастаан шаңга хереглээр транспортёрну болгаш өске-даа дерилгелерни колхоз садып алган.

Ооң-биле чергелештир колхоз бүдүрүлгезинде ам-даа улуг четпестер болгаш шиитпирлетинмээн айтырыглар бар болуп турарын демдеглээр херек. Бир эвес артель кежигүннери шупту ак-сеткилдиг ажылдаан болза, аңаа улуг четпестер турбас ийик. Күш-ажылдың сагылга-чуруму ам-даа сула, Бечекей, Намажап, Чамзыва, Чүсүма олар колхоз бүдүрүлгезинге шуут киришпээн болгаш 22 колхозчулар күш-хүнүнүң минимумун ажылдап албаан.

Колхоз мал чеминиң белеткелиниң планын күүсетпээн, мал кыштагладыышкынының чорудулгазында элээн четпестер бар. Ам-даа 4 кажаа кышка белен эвес болгаш мал кажааларының чамдызы шынар чок септетинген. Амдыгаа чедир үрезиннер четче урдунмаан. Чуртталганың, культура-амыдыралдың, бүдүрүлгениң болгаш мал кажааларының тудугларының планы күүсетинмейн турар. Артель баштаар чери мал ажылында болгаш чер ажылында хөй күш кирер ажылдарны механизастаарынче четпес сагыш салган. Мал ажылының кадрларын шилип алыр болгаш таарыштыр тургузар ажыл экижитинмээн.

Колхозчулар илерээн четпестерни дүрген узуткаарын болгаш күш-ажылдың организастаашкынын экижидеринге үндезилээш, артельдиң экономиказын улам быжыглаарын колхоз баштаар черинден негээн. Колхоз кежигүннери партияның XX съездизинге төлептиг ужуражыры-биле алган хүлээлгелерин чедиишкинниг күүседир дээш күжениишкинниг ажылдап турар.

С. ТУШКОВ,

Таңды районнуң Сталин аттыг колхозу.

Кедээ ажыл-агыи артелиниң Уставының үрегдекчилерин шыңгыы көөр

Чаа-Хөл районнуң «Тиилелге» кедээ ажыл-агый артелинде чамдык кижилер боттарының эрге хүлээлгезин ажыглап алгаш, кедээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үреп, колхозтуң акша-хөреңгизин, малын, тараазын будагдап, туразы-биле чарыгдап турганының фактылары сөөлгү үеде илерээн.

Хову бригадазының бригадири Балчыйның харыысалга чок ажылдааның түңнелинде, хөй тараа изээш үрелген болгаш дыка хөй тараалар хар алдында кирген. Балчый кандыг-даа чөпшээрел чокка колхозтуң саар инээн бодунга алгаш, ооң-биле Молотов аттыг колхозтуң чылгычызы Лопсандан дөнен аът орнап алган.

Чолаачы Каң-оол Ак-Туругга ээрик чорып тургаш, хуу кижиниң бир хаванын машинага бастырып өлүргеш, ооң орнун колхозтуң 200 килограмм деңзилиг хаваны-биле төлээн. Инек фермазының эргелекчизи Сандый бөрү чип каан кырган инээниң эъдин колхоз складынга дужаагаш, кандыг-даа чөпшээрел чокка колхозтуң сүттүг инээн боду алган.

Нииитиниң хөреңгизин камгалавайн турарының фактылары оон-даа ыңай бар. Кечи кыдында 15 тонна бир сараат сигенни мал чип төтчеглээн болгаш оон өске 11 сараат сигенниң дөзүн мал үзе чип алган. 1954 чылдагы 72 гектар кызылтас, арбай, сула тараалар сарааттап каан хевээр, амдыгаа чедир бастыртынмаан, янзы-бүрү амытаннарның дою болган. Бо чылдың эгезинден бээр 10 ажыл аъттарын эдилеп турган кижилер чидирген, оларны колхоз баштаар чери ам-даа төлетирип албаан.

Колхоз баштаар чери болгаш партия эге организациязы мал, хову ажылынга кадрларны шилип алырда, оларның ажылчы мөзү-шынарын хынап көрбейн, нииитиниң ажылынга ак-сеткилдиг эвес кижилерни хүлээп ап турган. Ооң түңнелинде ол кижилер кедээ ажыл-агый артелиниң Уставын каржызы-биле үреп турар.

Колхозтуң эт-хөреңгизин самчыгдап турар кижилерни тодаргай хынааш, буруулугларга шыңгыы харыысалга хүлээдир үе келген.

Н. НИКОЛАЕВ.

Тудуг ажылында четпестерни чайладыр

Эрзин районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң баштаар чери, партия эге организациязы тудуг ажылын чугулага көрбейн, эренгей удуртуп турар. Тудуг бригадазы эрткен 1954 чылда 34 чуртталга бажыңнарын тудар планныг тургаш, чүгле ол бажыңнарның ханазын тудуп дооскан, ооң иштинде 4—5 хире бажыңнарның кырын шала муңгаштаан турган. Бо чылдың тудуунуң планында көрдүнген 36 чуртталга бажыңнарының тудуу база-ла эрткен чылдыындан дээредевес, чүгле 6—7 хире чуртталга бажыңнарының тудуглары бүрүн кылдынгаш, ажыглалда кирген, оон өске бажыңнарның чүгле ханалары туттунган.

Колхозта садыг болгаш бараан склады колхозчуларның өзүп турар негелделерин хандырбайн турар, чүге дээрге, магазинниң амгы турар бажыңы бичии дакпыш, ооң ишти арыг-шевер эвес байдалда туруп турар. Эрткен чылын колхоз баштаар чери райпо-биле садыг бажыңын тудар керээни чарган, ынчалза-даа, колхоз магазин бажыңының чүгле ханазын тудуп дооскан.

Бүдүрүлгениң тудуглары амдыгаа чедир ажыглалда кирбээн. Тудуг-суурлулганың ажылынче кошкак сагыш салдынганының түңнелинде, ам-даа 200 колхозчу өрегелер өглерде чурттавышаан. Тудуг ажылында улуг четпестерни дарый чайладыр, шала кылдынган тудугларны чоокку үеде ажыглалга киирер дээш колхоз баштаар чери, партия эге организациязы тодаргай хемчеглерни алыр ужурлуг.

С. БАНЧЫК.

Чоннуң негелдезин өөренип көөр

Каа-Хем районнуң төвү — Сарыг-Сеп суурда тудуп турар чунар бажыңның тудуу 1951 чылда-ла эгелээн. Ол чунар бажың кажан доостур ирги деп, суурнуң чону четикпейн манап турган. Сөөлгү үеге чедир ук чунар бажың ам-даа ажыглалга кирбээн болгаш харын-даа бажыңның чамдык кылдынган чүүлдери үрелип, чамдыктарын оор ап турар апарган.

Чунар бажыңны дарый ажыглалга киирери чугула хемчегни алыры Каа-Хем райкүүскомдан негеттинип турар.

Д. ДИЛГИЖЕК.

Делегейде болуп турар чоруктарның допчулалы

ИНДИЯ БИЛЕ СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ АРАЗЫНДА НАЙЫРАЛДЫҢ БОЛГАШ КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГАНЫҢ ДОКУМЕНТИЗИ

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевтуң Индияга 3 неделя дургузунда чорааны болгаш найыралдың ол чоруушкунунуң түңнелинде ат салып кады кылган индий-совет медеглел болза, улуг төөгүлүг ужур-дузалыг болуушкун болур. Кады кылган медеглелди болгаш ол ышкаш Индия биле ССРЭ-ниң аразында экономика харылзааларының дугайында кады кылган дыңнадыгны парлап үндүргенин депшилгелиг бүгү кижи төрелгетен болгаш хамыктың мурнунда совет база индий улустар улуг ханыышкын-биле уткааннар. Индий солун «Индиан экспресс» бодунуң «Чаа эге» деп аттыг мурнуку чүүлүнге мынча деп бижээн: «Кады кылган Делиге парлап үндүрген медеглел болза, чүгле аңаа ат салган ийи чурттарга эвес, харын бүгү делегейге тергиин ужур-дузалыг документ болуп турар. Ийи чурттарны чоокшулажырынче чоорту эккелген ол эчис сорулгаларны медеглел кончуг билдингири-биле тодаргайлап турар».

Кады кылган медеглелде кол чүве болза, тайбыңны быжыглаарынче Индияның болгаш ССРЭ-ниң нийти чүткүлү, бүгү делегей амыдыралының чугула айтырыгларының талазы-биле оларның үзел-бодалдарының чаңгыс эптии ында бижиттингени болур. Ол нийти чорук болгаш чаңгыс эп индий-совет найыралдың үндезининде салдынган болгаш ону бүгү нийти тайбың болгаш депшилге дээш, кижи төрелгетенниң демиселиниң чугула чепсээ болдуруп турар. Бир эвес бүгү чурттар боттарының харылзааларын тайбың кожа-хелбээ турарының беш принциптериниң «Панч-шилдиң» негелделериниң ёзузу-биле тургузар болза, тайбыңның болгаш улустар аразының дүшкүүрлүг чоруун кошкадырының эрге-ажыктарынга шак ындыг кады ажылдажылганы олар база-ла чедип ап болурлар. Боттарының политиктиг, социалдыг болгаш экономиктиг системалары-биле бот-боттарындан ылгалып турар чурттарның дем-каттыштырып болурунуң болдунарын болгаш эргежок чугулазын ол принциптер тодаргайлап турар.

Индияга чораанының үезинде Н. С. Хрущевтуң демдеглээни: «... Индия болза улуг күрүне, ынчангаш делегейниң улуг күрүнелери-биле чергелештир бирги черлерниң бирээзи аңаа хамааржыр ужурлуг деп санап турар бис». Ол факт болгаш, а ол ышкаш, Индияның бүгү делегейге ролю, ол чурт колониалдыг кулданыгдан адырылгаш хамаарышпас хөгжүлдениң оруунче киргениниң соонда чогум-на ынчан хемчээл чок улуу-биле өскен дээрзиниң байдалы Азияның болгаш Африканың бүгү-ле улустарынга, бүгү-ле дарлаткан улустарга кончуг улуг ужур-дузалыг болуп турар.

Индия биле ССРЭ-ниң аразында экономика харылзааларының дугайында кады кылган совет-индий дыңнадыг база-ла улуг ужур-дузалыг болуп турар. Ийи чурттарның аразында дыка калбарып турар экономиктиг кады ажылдажылга деӊ эргелерге болгаш кайы-кайызынга ажыктыг болурунга үндезилеттинип турар. «Колониализмни камгалап турар чурттардан үнүп турар болгаш үнүп келир янзы-бүрү экономиктиг дугуржулгалар болгаш дузаламчы дээр чүвелер» капиталистиг монополияларга тежээткен «чурттуң экономиктиг болгаш политиктиг эрге-ажыктарын холгаарлай бээр чорук-биле өскерлиш чок холбашкан болур» дээрзин Азияның улустары эки билир болгайлар.

«Индияның болгаш ССРЭ-ниң улустары акы-дуңмалышкылар» деп, ам ийи чуртта ол хире нептеренгей апарган ол лозунг Делиге хүлээп алдынган документилерниң одуруг бүрүзүнде-ле чайынналчак бадыткаашкынны алган.

Индияга болгаш Бирмага чораан эштер Н. А. Булганинниң болгаш Н. С. Хрущевтуң чугаалаан чугаалары, чоруушкунунуң түңнелинде парлап үндүрген документилер болза улустар аразынга найыралга болгаш тайбың кожа-хелбээ догуннаашкынга шын сеткилинден сонуургалдыг бүгү-ле кижилерниң өөрүшкүзүн база чүүлдүгзүнүүшкүнүн болдурган. Барыын талакы күрүнелерниң удуртукчу бөлүктериниң бодалы оон бир янзы болуп турган. Ол бөлүктерниң туружун илередип турар парлалга бүдүн ай дургузунда янзы-бүрү нүгүл-хопту парлап келген, а кады кылган совет-индий медеглелди багай ажыттынган каржыланыышкын-биле үткаан. Чижээ, англи солун «Ньюс кроникл» бак көрүп дорамчылаан аян-биле кады кылган медеглел болза «колдуунда-ла бүдүлүк азиат чоңга тускай таарыштыр кылдынган» деп бижээн! Кады кылган медеглелдиң аңгы-аңгы кезектери «англи удуртукчуларның чамдык шугулдаашкынын» болдурган деп Франс Пресс агентилелиниң Лондонда корреспондентизи бижип турар. Барыын чүкте ол дөргүлүг чүүлдерни демдеглевишаан, индий солун «Нейшнл геральдының» чөптүг-биле бижээни болза: «Улустуң чаагай күзел-соруунуң ол илергейлээшкининге барыын чүктүң шугулдап турар чоруу болза, «деңир кежегени» камгалап артырарын, оон дугайында хамыктың мурнунда алгыржып турар чогум-на ол күрүнелер күзеп турарын бадыткап турар-дыр».

Индияның Премьер-Министри Джавахарлал Неру кады кылган медеглелди мынчаар характерлээн: «Ол дээрге — Индия биле Совет Эвилелиниң аразында найыралдың болгаш кады ажылдажылганың документизи-дир».

Инди-совет найыралдың быжыгышкынынга болгаш Делиге хүлээп алдынган төөгүлүг документилерге оон чаа кайгамчык илерээшкининге совет улус шын сеткили-биле байырлап турар.

БАРЫЫН ГЕРМАНИЯДА РЕАКЦИЯНЫҢ ДИМЗЕНИИШКИНИ

Чазак коалициязында кирип турар партияларның удуртур ажылдакчыларының аразында чугаалажыышкыннар ам Бонн-да болуп турар. Ол чугаалажыышкыннарда Барыын Германияның канцлери болгаш «Христиан демократтарның» чазак партиязының баштыңы Аденауэр бодунуң даштыкы политиказын чугаа чок деткиирин, өске буржуаз партияларның баштыңнарындан база-ла негеп турар. Ол партияларның бирээзи — «хостуг демократтыг партияның» — удуртукчулары Аденауэрниң чорудуп турар официалдыг политиказынга удур хөлзеп үнген болгаш ылаңгыя Германияны катап каттыштырар дугайында айтырыгның талазы-биле дөрт чугаалажыышкыннарны ССРЭ-биле чорударын негей берген ужурунда ол чугаалажыышкыннарны чорудуп турар. Чугаалажыышкыннар амдызында кандыг-даа түңнелге чедирбээн болгаш чазак коалициязының иштинде кризис чидигленмишаан деп, барыын герман «Ди вельт» солун бижээн.

Бонннуң чагырыкчы бөлүктеринде шыңгыы маргылдаалар таварылга эвес. Барыын Германияда официалдыг политикага таарзынмас чорукту чүгле калбак улус массалар эвес, харын-даа буржуаз партияларның салдарлыг бөлүктери безин илередип турар дээрзин ол маргылдаалар бадыткап турар.

Ол официалдыг политиканың кол-кол демдектери даштыкы херектер министри Фон Брентанонуң чоокта чаа барыын герман парламентиге кылган чугаазынга тодаргай илерээн. Дөрт күрүнелерниң даштыкы херектер министрлериниң Женева чөвүлел хуралынга чазак медеглелин кылып чүве чугаалап турган, Брентано, Германияны катап каттыштырарынче угланган, герман айтырыг талазы-биле совет саналдан, ылаңгыя Европаның айыыл чок чоруунуң системазын тургузар дугайында саналдан ойталап каапкан. Герман Федералдыг Республиканың чазаа париж дугуржулгаларынга үндезилээш, барыын талакы күрүнелерниң шериг блоктарынга киржириниң политиказын мооң соңгаар-даа чорудар бодап турар деп ол медеглээн. ССРЭ-ге болгаш Герман Демократтыг Республикага удур каржы чөңгээ нүгүлдер Брентанонуң чугаазында эндерик болган. Фон Брентано оон-биле кызыгаарлаттынмайн, чоокку хүннерде, Барыын Германия улус демократиязының чурттары-биле дипломаттыг харылзаалар тургуспас болгаш Герман Демократтыг Республиканы хүлээп көрүп азы оон-биле харылзаа тудуп турар кандыг-даа чурт-биле (ССРЭ-ден аңгыда) дипломаттыг харылзааны үзер деп медеглээн.

ГФР-ниң чазаа Европаның айыыл чок чоруун-даа, Германияны демократтыг эгелерге катап каттыштырарын-даа күзевейн турарын Брентанонуң чугаазы көргүскен. Ремилитаризацияның планнарын дүрген боттандырар болгаш оон соонда бүгүдеге билдингир «күштүң туружундан» хөделир дээш, шаг-үе уъдуп алырын Боннда кызып турарлар. Ол айтырыгга дүүштүр Барыын Германияда ремилитаризацияның чорудулгазы бүрүнү-биле чорутунуп турар.

Барыын герман парлалганың дыңнадыгларындан көстүп турарын ёзугаар алырга, 12 барыын герман дивизияларны тургузарын ам, мурнунда төлевилеп турганы ышкаш, 1959 чылдың төнчүзүнде эвес, харын 1956 чылдың күзүнүнде кылдыр планнап турар. Барыын герман милитаристер париж дугуржулгаларын ажыглавышаан, кандыг-даа үеде 12 дивизияларны 24 кылдыр хуулдуруптуп болур дээш, ийи катап улгаттырган офицер составтыг кылдыр тургузуп турарлар. Чаа герман армияга хереглээр америк боо-чепсекти чорудуп бээри 1956 чылдың январьдан эгелээр. Барыын Германияда шериг-далай болгаш ужар-чүүл флоттарын тургузуп, 500 казармаларны, 100 аэродромнарны тудуп турар.

Барыын Германияны милитаризастап турар чорук англи болгаш француз хөй-нийтиниң дүвүрээшкинин болдуруп турар. «Барыын Германия аштырыышкындан эде чечеглениишкинче» деп чоокта чаа үнген номнуң кирилдезинге англичан Дж. Арнольд, Барыын Германияда «Тунааргай консерватизмниң болгаш ук черниң кызыл национализминиң байдалы тургустунуп турар болгаш ремилитаризацияның ачызы-биле ында тергиидекчи угланыышкын база катап кырынче үне берип болгу дег апарган деп демдеглээн.

Ынчалзажок Германияны катап каттыштырарының салым-чолунга болгаш тайбыңның херээнге ол хире ондактыг бөлүүшкүннарның Барыын Германияда хөгжүп турары немецтерниң боттарының дүвүрээшкинин болгаш удурланыышкынын болдуруп турар. Ол чорук бодунуң илерээшкинин бонннуң чазак коалициязының партияларының аразында, үстүнде чугаалаттынган харылзааларның чидиглениишкининден тып турар. Херек болза, чүгле «хостуг демократтыг партияның» даргазы Делерниң чугаалаан чүүлдери-биле кызыгаарлатынмаан. Мурнунда турган Рейнгольд Майер бонн чазааның политиказынга удур чоокку хүннерде чүве чугаалаан. Милитаризацияга удурланып, Германияны катап каттыштырар дугайында айтырыг талазы-биле, ССРЭ-биле дөрт чугаалажыышкыннар кылыры дээш, бундестаг депутаты социал-демократ Эрлер Мюнстерге чүве чугаалаан. Герман Федералдыг Республикада калбак хөй-нийтиниң төлээлекчилери улам-на шиитпирлиг болгаш тодаргайы-биле чугаалажып турар апарган. Чижээ, хөй-нийтиниң санал-оналының институдундан республикага чорутткан санал-онал айтырыышкыннарынга айтырткан немецтерниң 85 хуузу Барыын Германияга чепсектиг күштерин катап тургузарынга удурланып харыылаан.

Федералдыг чазактың туружун барыын герман парлалга база-ла шүгүмчүлеп турар апарган. «Бодунуң амгы туружунга Бонн кайы хире үр турар деп бодап турар ирги деп айтырыг бистиң мурнувуста туруп турар. Бир эвес бөгүн хоржок-даа болза, элээн каш чыл болгаш ол политиканы өскертирин бүгү делегейниң байдалы албадап турар» деп «Нейе цейнцейт унх» солун бижип турар.

Демократтыг Германияның национал фронтузунуң барыын герман комитединиң чоокку эрткен хүннерде Херне хоорайга болган хуралынга, Европага айыыл чок чорукту хандырары-биле Герман айтырыгны шиитпирлээриниң чүгле чаңгыс оруу туруп турар, ол болза, европейжи бүгү-ле күрүнелерниң коллективтиг айыыл чок чоруунуң системазын тургузары болур, орта ийи герман күрүнелер, оларны катап каттыштырарынга чедир киржир ужурлуг деп шыйып демдеглээн медеглел хүлээп алдынган. «Катап каттыштырылгага ийи герман күрүнелерни чоокшулаштырарын болгаш оларның аразынга дугуржулга чедип алырын негеп турар» деп медеглелде чугаалап турар.

Париж дугуржулгаларын болгаш милитаризацияны боттандырарының биеэги-ле политиказын барыын герман чазак чорудар деп бодап турары Фон Брентанонуң бундестагка чугаалаан чүүлүнден илдең-дир деп ГКП-ниң бир дугаар секретары Макс Рейман радио дамчыштыр медеглээн. Барыын Германияның чонунуң хөй кезии ол политикадан ойталап турарлар.

Герман айтырыгны дүрген тайбың шиитпирлээрде немецтерниң аразынга бот-боттарын билчир чорукту чедип алыры болгаш ол сорулга-биле нийти герман чөвүлелин тургузары эргежок чугула дээрзиниң дугайында ГДР-ниң чазааның медеглели Барыын Германияда нептеренгей апарган. Эрткен үени катап болдурарын оралдажып турар милитаристиг реакциялыг идегеттерге удур, герман улустуң национал эрге-ажыктарын камгалаарынга туржуп турар күштер бүгү Германияда тыптып турар.

А. ШАТИЛОВ.

Польшада культура тургузуушкуну

ВАРШАВА, 17. Улусчу Польшада социал-культурлуг хемчеглерге, театрлар, клубтар, культура бажыңнары, библиотекалар тудуунга капитал салыышкыны чыл дудумна улгадып турар.

1953 чыл-биле деңнээрге культура чырыдыышкынныг хемчеглерге күрүнениң ашкаландырыышкыны бо чылын барык 35 хуу өскен. Чурттуң аңгы-аңгы хоорайларында, үлетпүр төптеринде чаа-чаа культура бажыңнары болгаш клубтар ажыттынгылаан. Амгы үеде Польшаның үлетпүр бүдүрүлгелеринде 12 муң клубтар болгаш кызыл булуңнар бар.

Дагжыларның улуг культура бажыңын Домбров-Гурнич хоорайда (Силезияда) тудуп тургузуп турар. Ында көрүкчүлер залдарын, бот-тывынгыр уран чүүл коллективтериниң хөй санныг ажылдаар оран-суур черлерин дерип тургузуп турар.

Чуртту кинофикастаарының талазы-биле улуг чедиишкиннер чедип алдынган. Чурттакчылыг көдээ черлерде барык 2 муң доктаамал ажылдаар кинотеатрлар ажыттынган. Үргүлчү-ле көдээ черлерге оюн көргүзер хөй чорумал театрлар тургустунгулаан.

Библиотекалар четкизи хоорайда-даа, көдээде-даа калбарып турар. Амгы үеде Польшаның үлетпүр бүдүрүлгелеринде профэвилелдерниң 3 муң ажыг библиотекалары ажылдап турар. Көдээ суурларда доктаамал ажылдаар 3,5 муңдан хөй библиотекалар ажыттынган.

(СЭТА).

Н. А. Булганинниң болгаш Н. С. Хрущевтуң Афганистанга чораанының дугайында агфан солуннарның бижип турары

КАБУЛ, декабрь 16. (**СЭТА-ның тускай корр.**). ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинниң болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиум кежигүнү Н. С. Хрущевтуң Афганистанга келгенинге хамаарыштыр кабул солуннар элээн каш чүүлдерни бижээн.

Совет Эвилелиниң болгаш Афганистанның күрүне ажылдакчыларының ужуражыышкыны бистиң чурттарывыстың аразынга шагдан бээр найыралдыг харылзааларны, янзы-бүрү системаларлыг күрүнелер найыралдыг чурттап болур деп чүвени бадыткап турар харылзааларны улам быжыдар деп «Ислах» солун айтып турар.

Ийи чурттарның, Афганистанның болгаш Совет Эвилелиниң найыралдыг харылзаалары шагдан бээр туруп келген деп «Ислах» солун бижээн, 37 чылдың мурнунда, амы-тын харам чок демиселдиң түңнелинде, Афганистан политиктиг долу хамаарышпас чорукту чедип алган үеде, Совет Эвилели делегейниң бүгү чурттарындан бир дугаарында бистиң чуртувустуң хамаарышпас чоруун тускай хүлээп алган. Оон бээр ийи чурттуң аразында политиктиг болгаш найыралдыг харылзаалар улам быжыккан. Ийи чурт кайы-кайызынга аас-кежиктиң болгаш чечектелиишкинниң эрге-ажыктарынга улустар аразының тайбыңын быжыдарынче хажык чок чүткүп турган.

Кожа чурттуң удуртукчулары Афганистанда чедип кээп турда, ам ийи чурттарның аразында туруп турар найыралдыг харылзааларны оларның бараалгаашкынын улам калбартыр, оларны экижидер болгаш быжыдар дээрзинге идегээр бис.

Афганистанның экономиказының болгаш амыдыралдың өске-даа чугула хереглелдерин хандырарының херээнге Совет Эвилели үнелиг дузаны көргүзүп турган болгаш көргүзүп турар. Бистиң кожавыс болгаш өңнүүвүс, Совет Эвилелиниң дузаламчызы үре-түңнелдиг болуп турар.

Кабулдуң бүгү солуннары Н. А. Булганинниң болгаш Н. С. Хрущевтуң портреттерин болгаш оларның намдарларын солуннарга үндүрген.

«Экстесат» солуннуң бирги арнында улуг үжүк-биле мындыг лозунгуну парлаан: «Совет Эвилелиниң удуртукчуларының Афганистанга чедип келгенин сөөлгү чээрби беш чылдың иштинде Афганистанның болгаш оон сөңгү чүкте кожазының аразында найыралдыг, экономиктиг болгаш культурлуг харылзааларны хөгжүдериниң херээнге бараан болур деп санап турар бис».

(СЭТА).

Совет Эвилелиниң дипломаттыг инициативазының түңнелдерин Индия байырлап турар

ДЕЛИ, 16. Совет Эвилелиниң дипломаттыг инициативазының түңнелинде КНО-нуң кежигүннеринге 16 күрүнелерниң хүлээп алдынганын Индияның политиктиг бөлүктери болгаш парлалгазы улуг ханыышкын-биле хүлээп алган.

«Хиндустан стандард» солуннуң дыңнадып турарындан алырга, Бандунг конференциязының киржикчилери — алды чурттарны хүлээп алганынга Делиниң политиктиг бөлүктери онза ханыышкынын илередип турарлар, оларның бодап турары-биле алырга, ол чорук КНО-га Азия-Африка чурттар бөлүүнүң эрге-хүндүткелин элээн улгадыр-дыр.

Билдириишкин кирген бүгү 18 күрүнелерни КНО-га хүлээп алыр дугайында айтырыг (чанкайшичиниң талазындан удурланыышкынның түңнелинде) кызыгаарлаттынган чорук болза, чүгле КНО-га Кыдат Улус Республиканың дүрүм ёзугаар эргелерин дүрген хуусаа иштинде катап тургузарының чугулазын демдеглеп турар дээрзин ол бөлүктер айытканнар деп солун демдеглээн.

Каттышкан Нацияларның Организациязынга Кыдат Улус Республиканың дүрүм ёзугаар олудун аңаа тыпсып бербээн турда Азияга быжыг тайбың болдунмас деп чүве Н. А. Булганинниң, Н. С. Хрущевтуң болгаш Дж. Неруның кады кылган медеглелинде демдеглеттинген дээрзин политиктиг бөлүктер демдеглээннер.

КНО-га чаа кежигүннер хүлээп алыр дугайында дыңнадыгны мурнуку чүүлдеринге тодаргайлавышаан, индий солуннар болза, гоминданчы төлээни КНО-дан болдунар-ла дүргени-биле үндүр сывыртаар турар ужурлуг болгаш ол организацияга КУР бодунуң дүрүм ёзугаар олудун алган турар ужурлуг деп чаңгыс эп-сеткилдиг бодалын илереткеннер.

КНО-га чаа кежигүннер хүлээп алган чорукту дипломаттыг талада Совет Эвилелиниң чаа улуг чедиишкини деп солуннар үнелеп көргеннер.

«Россия болза, улустар аразының бот-бодун билчир чоруун улам-на калбартыр дээш чаа-чаа күжениишкиннерни кылып турар дээрзи бүгү делегейниң мурнунга эң-не бүзүределиг байдал-биле бадыткаттынган» деп «Хиндустан таймс» солун бижээн.

(СЭТА).

Совет инициативаның улуг тиилелгези

ОСЛО, 16. КНО-га он алды чаа кежигүннерни хүлээп алганының дугайында ханыышкыннарын бүгү норвег солуннар илередип турарлар. «Верденс Ганг» солун «Совет Эвилелиниң дипломаттыг улуг тиилелгези» деп эгезиниң адаанда дыңнадыгга «КНО-нуң кежигүнүнге 16 чаа чурттарны хүлээп алыр дугайында Айыыл чок чоруктуң чөвүлелиниң рекомендациязын КНО-нуң Кол Ассамблеязы улуг хөй нуруузу-биле бадылап турган үеде, Совет Эвилели дипломат талазы-биле бодунуң улуг тиилелгелериниң бирээзин чедип алган» деп онзалап демдеглээн.

АКШ ону маневрлээр (булгамыштаар) арга тыппаан деп солун айыткан.

(СЭТА).

Румынияда пенициллин заводун ажыглалга киргени

БУХАРЕСТ, 16. Румынияның ажылчын партиязының ийиги съездизинге румын улус күш-ажылчы чедиишкиннери-биле ужурашкан.

Европада эң улуг заводтарның бирээзи болур Яссахта антибиотиктер заводун ажыглалда кирген. Румынияның төөгүзүнде бир дугаарда-ла бодунуң пенициллинин үндүрүп эгелээн. Заводту совет төлевилел-биле, совет тускай эртемниглерниң дузаламчызы-биле тудуп тургускан. Ында тургускулаан нарын машиналарның болгаш дериглелерниң улуг кезиин ССРЭ-ге белеткеп кылган. Бүдүрүлге чорудулгалары улуу-биле автоматчыттынган. Заводту ажыглалга кирип турган өйде баштайгы эки көргүзүглерлиг бөлүк пенициллинни алган.

Заводту ажыглалга киргенинге холбаштыр Яссахка хөй кижилиг митинг болган, аңаа Румынияның ажылчын партиязының төп комитединиң секретары, Кишиневтиң химия үлетпүрүнүң министри М. Флореску болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар. Заводту тудуп турда эң-не шылгараан ажылчыннарга, инженерлерге болгаш техниктерге чазактың шаңналдарын тывыскылаан. Заводту тударынга болгаш ажыглалга кииреринге киришкен совет тускай эртемниглерге өөрүп четтиргенин илергейлээн шаңнал бижиктерни РУР-нуң министрлер Чөвүлелиниң мурнундан тывыскылаан. (СЭТА).

Вьетнамның Демократтыг Республиказында аграр реформазы

ХАНОЙ, 18. Вьетнамның информация агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Винь-фук Можуда аграр реформазын чорудары доозулган.

Хосталыышкынга чедир черниң шөлүнүң 68 хуузу можунуң бүгү чонунуң 4—5 хуузу болуп турган феодал, помещиктерниң холунга турган. Реформаның чорудулгазы-биле чери чок болгаш биче черлиг 370 муң тараачын өг-бүлелер черни алганнар. Олар 7 муң баш тырттар күштүг малды, 230 муң көдээ ажыл-агый чепсектерин улустуң эрге-чагыргаларындан алганнар.

Чер реформазын чорутканы-биле калбак тараачын массаның идепкейиниң улуг көдүрлүүшкүнү болган. Тараачын Эвилелдер улуу-биле калбарган. Реформаның чорудулгазы-биле тус черниң административтиг аппарадын эде организастаан болгаш быжыглаан. Соңгуп тургускулаан административтиг комитеттерниң кежигүннериниң аразында херээженнер 25 хуу болуп турар.

Можуда бот-бодун дузалажыр бригадаларны тургузары дээш шимчээшкин калбарып турар. 10 муң хире ындыг бригадалар ам тургустунгулаан.

(СЭТА).

Сун Цин-линниң Делиге келгени

ДЕЛИ, 16. Дели радиозунуң дыңнатканы-биле алырга, улустуң төлээлериниң Бүгү-кыдат хуралының доктаамал комитединиң даргазының оралакчызы Сун Цин-Лин Индий чазактың чалааны ёзугаар Делиде бөгүн чедип келген.

(СЭТА).

Кореяның төп телеграф агентилелиниң дыңнадыы

ПХЕНЬЯН, 16. Корея дайынынга Моол Арат Республиканың чепсектиг күштери киришкен дээрзиниң дугайында чанкайшичи бөлүктүң нептереткен хоп-меге медээзин чылча-шаап сойгалаан дыңнадыгны Кореяның төп телеграф агентилели чарлап үндүрген. Кыдаттың улустуң эки-турачыларындан аңгыда Корея дайынынга КУДР-нуң талазында чаңгыс-даа чурт, чаңгыс-даа армия киришпээн. Ол факт улустарга эки билдингир. Моол Арат Республиканы КНО-га кирер дугайында айтырыгны чугаалажып турда чанкайшичи бөлүктүң нептереткени ол хоралыг медээлер болза, МАР-ның КНО-га кирериң шаптыктаар сорулгалыг хоозун бодал-дыр деп дыңнадыгда чугаалаан.

(СЭТА).

Тайбыңның итали талалакчыларының съездизи

РИМ. Тайбың талалакчыларының бирги бүгү-итали съездизи декабрь 17-де Римге ажыттынган. Чурттуң бүгү областарының төлээлекчилери, а ол ышкаш хөй санныг даштыкы аалчылар съездиниң ажылында киржип турар.

КУР-нуң, Мексиканың, МАР-ның, Люксембургтуң тайбың талалакчыларының организацияларының байырлыг телеграммаларын съездиге номчуп дыңнаткан. Кентерберий дуганының баштыңы Хью[illegible] Джонсон болгаш сураглыг англи юрист Притт тайбыңның англи талалакчыларының өмүнээзинден байырлыг чагаа чорутткан.

Оон соонда амгы үеде Италияда тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң сорулгаларының дугайында тайбың талалакчыларының шимчээшкининиң итали комитединиң президиум кежигүнү Челесте Негар-вилле илеткел кылган.

(СЭТА).

Даллестиң болгаш Куньяның кады кылган дыңнадыының дугайында америк солуннуң бижип турары

НЬЮ-ЙОРК. Даллестиң Португалияның даштыкы херектер министри Кунья-биле кады кылган дыңнадыынга Гоаны португал можу кылдыр көргүскен тодаргайлаашкынының тайылбырлаарын оралдашпышаан, «Крисчен сайенс монитор» солуннуң вашингтон корреспондентизи Азор ортулуктарда шериг базаларын Каттышкан Штаттарның хөлезилеп алган хуусаазы келир чылдың сентябрьда доостур, ынчангаш хөлезилээшкинни уламчылаар дугайында амгы үеде чугаалажыышкыннар чорутунуп турар чадавас деп бижээн.

«Гоа дугайында медеглелди эвин эртир чөптүг эвес кылдыр айытпайн, харын хөлезилээшкинниң уламчылаарының баштайгы төлевири кылдыр тодаргайлап болур» деп ол солуннуң корреспондентизи немеп бижээн.

(СЭТА).

Чанкайшичилерниң дугайында япон солуннуң бижип турары

ПЕКИН. 16. Япон радионуң дыңнадып турарындан алырга, КНО-га 18 чурттарны хүлээп алыр дугайында саналдарны Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинге быжыглааның түңнелдерин тодаргайлавышаан «Асахи» солун чанкайшичи «вето» — удур бадылаашкын болза, «гоминданчы чазакты өжээнниг көөр чорукту күштелдирген» деп айыткан. Чанкайшичилерниң ол черлиг хөделиишкиннери улустар аразынга оларны улам-на чааскаанзырадып, оларга багай болуп, адактың сөөлүнде баргаш Каттышкан Нацияларның Организациязындан ону үндүр сывыртаары-биле доостур деп демдеглээн.

Ам япон хөй-нийти болза, гоминданчылардан улам-на ырап чайлаар болгаш Кыдат Улус Республика-биле харылзааларны быжыглаарынче сонуургалын улам-на улуу-биле илередир деп солун демдеглээн.

(СЭТА).

Грецияда америк ужар-чүүл базаларының тудуушкуну

АФИНЫ. «Апоевматинни» деп грек солуннуң дыңнадып турары болза, Геравлопа (Крит ортулук) районунга ужар-чүүл базазын болгаш Лукаска радио тургузуушкунунуң тудуушкунунуң дугайында чугаалажыышкыннар америк шериг миссиязының болгаш грек чазактың аразында чорул турар.

Тимбакионга (Крит ортулук) аэродром тудуушкуну доостурунга чедип турар деп солун бижип турар. Бо аэродром чуртта эң улуг аэродром болур деп солун айыткан.

(СЭТА).

Мурнуу Вьетнамда парлалганы истеп-сүрүп турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнатканы ёзугаар алырга, Нгодиньдьемниң эрге-чагыргалары каш айларның иштинде Сайгонга 10 солуннарны хагган, элээн каш журналистерни, ийи даштыкы корреспондентилерни тудуп хоругдаан болгаш чурттан үндүр шелээн. (СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизиниң — 3—88, харысалгалыг секретарьның 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, культура болгаш амыдырал, чагаа килдистериниң база бухгалтерияның 3—65.

ТС—02376

Культура эргелелиниң типографиязы.